

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Η κοινωνική και πολιτική αγωγή των μαθητών, αυριανών πολιτών, στην προσχολική και την υποχρεωτική εκπαίδευση διαμορφώνεται κυρίως μέσω των μαθημάτων της «Μελέτης του Περιβάλλοντος» (Νηπιαγωγείο και πρώτες τέσσερις τάξεις του Δημοτικού) και της «Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής» (Ε΄- ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού και Γ΄ τάξη του Γυμνασίου). Τα μαθήματα μέσω των οποίων διδάσκεται η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή υποβοηθούν με ένα συνεκτικό και συστηματικό τρόπο τους μαθητές να κατανοήσουν τους ρόλους, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως πολιτών. Ταυτόχρονα, μαζί με άλλα μαθήματα και δραστηριότητες της σχολικής ζωής όπως η Φυσική Αγωγή, η Οικιακή Οικονομία, ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, η Αγωγή Υγείας, η Αγωγή Καταναλωτή, η Κυκλοφοριακή Αγωγή και η Περιβαλλοντική Αγωγή, συντελούν ώστε να καταστούν οι μαθητές ικανοί να διαχειρίζονται και να αντιμετωπίζουν τα δύσκολα κοινωνικά και ηθικά προβλήματα, που συχνά εμφανίζονται στη ζωή τους, τόσο στο άμεσο όσο και στο ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Ο σκοπός της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στην προσχολική και υποχρεωτική εκπαίδευση είναι:

η πνευματική ανάπτυξη, με την προώθηση της γνώσης και της κατανόησης του βαθύτερου νοήματος και σκοπού της ζωής και των οικουμενικών και διαχρονικών αξιών της ανθρώπινης κοινωνίας, με απώτερο στόχο την εφαρμογή τους στην καθημερινή ζωή,

η ηθική ανάπτυξη, με την ενθάρρυνση των μαθητών ώστε να αξιολογούν με κριτικό πνεύμα θέματα ελευθερίας, ισότητας, δικαιοσύνης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στην κοινωνία,

η κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανάπτυξη, με τη στήριξη των μαθητών ώστε να αποκτήσουν τη γνώση, την κατανόηση και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητα στοιχεία για την ελεύθερη, υπεύθυνη και ενεργό συμμετοχή τους στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι,

η πολιτισμική ανάπτυξη, με την ενίσχυση της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών, τη συνειδητοποίηση της φύσης και του ρόλου των διαφόρων ομάδων στις οποίες ανήκουν, και την αποδοχή της διαφορετικότητας και του πλουραλισμού,

η ανάπτυξη της ελληνικής μας ταυτότητας και συνείδησης με βάση την εθνική και πολιτιστική μας κληρονομιά,

η καλλιέργεια των κοινωνικών σχέσεων και της κοινωνικής συνοχής, της ατομικής ευθύνης και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Ι. ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄ (ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ)

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
A	<i>Η τάξη μου</i>	Οι μαθητές: Να αποκτήσουν μία πρώτη επαφή με την κοινωνική ομάδα. Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα των κανόνων για τη εύρυθμη λειτουργία της σχολικής τάξης.	Αλληλεπίδραση Μονάδα-Σύνολο Ομοιότητα- Διαφορά
	<i>Το σχολείο μου</i>	Να ευαισθητοποιηθούν για την τήρηση των κανόνων υγιεινής και καθαριότητας στο σχολικό χώρο. Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας για την πραγματοποίηση κοινών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων στο χώρο του σχολείου. Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα τήρησης ορισμένων κανόνων για την αντιμετώπιση εκτάκτων γεγονότων (π.χ. σεισμού, πυρκαγιάς κ.ά.).	Σύστημα Αλληλεπίδραση
	<i>Η οικογένειά μου</i>	Να κατανοήσουν το ρόλο κάθε μέλους στην οικογένεια. Να αναγνωρίσουν τη σπουδαιότητα της οικογένειας κατά την εξελικτική πορεία της ζωής του παιδιού.	Ομοιότητα- Διαφορά Μεταβολή Αλληλεπίδραση
	<i>Ο άνθρωπος και ο χρόνος</i>	Να μάθουν να συνδέουν γεγονότα που αφορούν την οικογένεια στην πορεία του χρόνου. Να εξοικειωθούν με την έννοια του χρόνου μελετώντας το	Διάσταση Μεταβολή Σύστημα (ταξινόμηση)

		γενεαλογικό δένδρο της οικογενείας τους.	
	<i>Η γειτονιά μου</i>	<p>Να αποκτήσουν καλύτερη γνώση του ευρύτερου χώρου της γειτονιάς τους, συγκρίνοντας τη γειτονιά τους με άλλες γειτονιές.</p> <p>Να αποκτήσουν καλύτερη εξοικείωση με τους ανθρώπους που ζουν και εργάζονται στον ευρύτερο χώρο της γειτονιάς.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα αντιμετώπισης προβλημάτων (π.χ. περιβάλλοντος) που αφορούν τη γειτονιά τους.</p>	Αλληλεπίδραση Ομοιότητα- Διαφορά Χώρος-χρόνος
	<i>Ο τόπος που ζω - Τοπική ιστορία</i>	<p>Να κατανοήσουν ότι η συμπεριφορά τους και οι δικές τους ενέργειες, καθώς και όλων των ανθρώπων, έχουν άμεση σχέση με τον τόπο στον οποίο ζουν.</p> <p>Να αναγνωρίσουν τη σημασία της ιστορίας του τόπου που ζουν.</p>	Αλληλεπίδραση Σύστημα Μεταβολή
	<i>Οι ανάγκες του ανθρώπου</i>	<p>Να μπορούν να διακρίνουν τις βασικές ανάγκες τους και τον τρόπο ικανοποίησής τους.</p> <p>Να προβληματιστούν για την ανεπαρκή κάλυψη των βασικών (διατροφικών) αναγκών όλων των παιδιών του κόσμου.</p>	Μονάδα-Σύνολο Αλληλεπίδραση Χώρος-χρόνος
	<i>Επικοινωνία, ενημέρωση και ελεύθερος χρόνος</i>	<p>Να εξοικειωθούν με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.</p> <p>Να αποκτήσουν στοιχεία βασικής αγωγής για την παρακολούθηση της τηλεόρασης.</p>	Επικοινωνία Ομοιότητα- Διαφορά Αλληλεπίδραση
	<i>Ο πολιτισμός του τόπου μας</i>	<p>Να αποκτήσουν μια πρώτη γνωριμία με τους πολιτιστικούς χώρους και τις λαϊκές παραδόσεις του τόπου στον οποίο ζουν.</p>	Πολιτισμός Χώρος-χρόνος Μεταβολή
	<i>Ο αθλητισμός στο σχολείο μας</i>	<p>Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα τήρησης κανόνων στον αθλητισμό.</p> <p>Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας κατά τη διεξαγωγή αθλητικών παιχνιδιών.</p>	Σύστημα Επικοινωνία Αλληλεπίδραση (Συνεργασία)
B	<i>Το σχολείο μου</i>	<p>Να προσανατολιστούν στο συγκεκριμένο σχολικό χώρο και στο ευρύτερο περιβάλλον.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο σχολικό χώρο τους και να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας για την αντιμετώπισή τους.</p>	Αλληλεπίδραση Χώρος-χρόνος Ομοιότητα- Διαφορά
	<i>Η συνοικία /το χωριό μου (Η κοινότητά μου)</i>	<p>Να ενημερωθούν για την ύπαρξη της ποικιλίας των υπηρεσιών που λειτουργούν στη συνοικία τους.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που υπήρχαν και υπάρχουν στη συνοικία τους και να συνεργαστούν για την αντιμετώπισή τους.</p>	Επικοινωνία Ομοιότητα- Διαφορά Μεταβολή Χώρος-χρόνος Αλληλεπίδραση
	<i>Κύκλος ζωής και χρόνος</i>	<p>Να αντιληφθούν τη διαφοροποίηση των αναγκών του ανθρώπου στα διάφορα στάδια της ζωής του.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα του ρόλου των γονέων στη ζωή του παιδιού.</p>	Μεταβολή Αλληλεπίδραση
	<i>Μεταφορές</i>	<p>Να διακρίνουν τα μέσα μεταφοράς αγαθών από τα μέσα μετακίνησης των ανθρώπων.</p> <p>Να αντιληφθούν το ρόλο μεταφοράς στην εξέλιξη του ανθρώπου.</p>	Σύστημα (ταξινόμηση) Μεταβολή
	<i>Οι ανάγκες του ανθρώπου</i>	<p>Να συνειδητοποιήσουν τις βασικές ανάγκες των ανθρώπων, ως μελών της ομάδας και της κοινότητας .</p> <p>Να εκτιμήσουν τη συμβολή των κοινωνικών ομάδων στην κάλυψη των αναγκών του ατόμου.</p>	Αλληλεπίδραση Επικοινωνία Μονάδα-σύνολο
	<i>Επικοινωνία, ενημέρωση και ελεύθερος χρόνος</i>	<p>Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα της επικοινωνίας με τους συνανθρώπους τους.</p> <p>Να αναπτύξουν κριτική στάση για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας-ραδιόφωνο.</p>	Αλληλεπίδραση Επικοινωνία
	<i>Πολιτισμός στην ευρύτερη περιοχή</i>	<p>Να εμβαθύνουν σε βασικές παραδόσεις και στο λαϊκό πολιτισμό της ευρύτερης περιοχής στην οποία ανήκει η κοινότητά τους.</p>	Πολιτισμός Χώρος-χρόνος
	<i>Αθλητισμός και Ψυχαγωγία</i>	<p>Να κατανοήσουν τη σημασία της άθλησης για τη σωματική ευεξία και την ψυχική υγεία.</p>	Σύστημα Μεταβολή Πολιτισμός

		Να γνωρίσουν την ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων και να κατανοήσουν τη σημασία τους.	
Γ	Γιατί ζούμε σε κοινότητες	Να κατανοήσουν τους λόγους που οδηγούν τους ανθρώπους να ζουν σε κοινότητες. Να εκτιμήσουν τη σημασία των κανόνων για τη λειτουργία της κοινότητας.	Επικοινωνία Αλληλεπίδραση Αλληλεξάρτηση Συνεργασία
	Πώς αποφασίζουν οι άνθρωποι στην κοινότητα ή στην πόλη	Να αναγνωρίσουν τη σημασία της τοπικής αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων. Να ευαισθητοποιηθούν για τη σημασία της συμμετοχής των δημοτών στα κοινά της κοινότητας.	Αλληλεπίδραση Συλλογικότητα Εξάρτηση Εξουσία Σύστημα
	Ο τόπος όπου ζω-προστασία του τόπου μου	Να ευαισθητοποιηθούν για την επίδραση των δραστηριοτήτων του ανθρώπου στο φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον.	Αλληλεπίδραση Σύστημα
	Επικοινωνία	Να διακρίνουν τους διάφορους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπων και την εξέλιξη τους στο χρόνο. Να εκφράζονται αξιοποιώντας όλα τα μέσα επικοινωνίας. Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στα άτομα που για διάφορους λόγους αντιμετωπίζουν προβλήματα επικοινωνίας.	Επικοινωνία Μεταβολή Ομοιότητα- Διαφορά
	Μ.Μ.Ε.	Να αποκτήσουν κριτικό πνεύμα στην ανάγνωση διαφόρων εντύπων (περιοδικών, εφημερίδων κτλ.).	Επικοινωνία Αλληλεπίδραση
	Κατανάλωση	Να διακρίνουν την πραγματική αξία των προϊόντων και τη σημασία τους για την υγεία τους. Να ξεχωρίζουν προϊόντα που προέρχονται από την Ελλάδα και από άλλες χώρες της Ε.Ε.	Σύστημα Χώρος-χρόνος Επικοινωνία
	Μεταφορές	Να συνδέσουν τα μέσα μεταφοράς και συγκοινωνίας με την ικανοποίηση των διαφόρων αναγκών του ανθρώπου. Να ευαισθητοποιηθούν για τη σημασία της ασφαλούς μετακίνησης και μεταφοράς και τις επιδράσεις των μέσων μεταφοράς στη ζωή του ανθρώπου και το περιβάλλον.	Αλληλεπίδραση Μονάδα-Σύνολο
	Πολιτισμός της χώρας μας	Να γνωρίσουν χώρους πολιτισμικής αναφοράς και το λαϊκό πολιτισμό από την αρχαιότητα έως σήμερα.	Πολιτισμός Μεταβολή Χώρος-χρόνος
	Αθλητισμός-Ολυμπιακή ιδέα	Να διακρίνουν τα ατομικά από τα ομαδικά αθλήματα. Να κατανοήσουν τη σημασία και την εξέλιξη των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων.	Μεταβολή Ομοιότητα- Διαφορά Αλληλεπίδραση
Δ	Γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας - Νομοί του γεωγραφικού μας διαμερίσματος	Να κατανοήσουν ότι η κοινότητα ή η πόλη τους αποτελούν τμήμα του νομού και ενός ευρύτερου γεωγραφικού διαμερίσματος της Ελλάδας. Να ξεχωρίζουν σημαντικές ιστορικές πόλεις και οικισμούς στο νομό που ανήκουν και να διακρίνουν τις νησιωτικές από τις ηπειρωτικές περιοχές της χώρας.	Ομοιότητα- Διαφορά Χώρος-χρόνος Σύστημα
	Προστασία του περιβάλλοντος	Να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που αφορούν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Να αναπτύξουν δεξιότητες παρέμβασης στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (οικογένεια, συντροφιά, σχολείο, γειτονιά κτλ.) για την αντιμετώπιση προβλημάτων του ευρύτερου περιβάλλοντος.	Αλληλεπίδραση Μονάδα-Σύνολο Σύστημα
	Οικονομικές δραστηριότητες στον τόπο μας	Να συνδέσουν τα επαγγέλματα με τα προϊόντα του τόπου τους και να εκτιμήσουν τη συμβολή όλων των επαγγελματιών στην οικονομία και στον τρόπο ζωής της τοπικής κοινωνίας. Να εξοικειωθούν με τις βασικές λειτουργίες της αγοράς (προσφορά-ζήτηση).	Αλληλεπίδραση Σύστημα Ομοιότητα- Διαφορά
	Μεγάλα έργα στον τόπο μας	Να κατανοήσουν τις επιδράσεις των μεγάλων έργων στη ζωή των ανθρώπων και στο φυσικό περιβάλλον. Να αναγνωρίσουν τη συμβολή των διάφορων επαγγελματιών στην υλοποίηση των μεγάλων έργων στον τόπο τους.	Αλληλεπίδραση Ομοιότητα- Διαφορά Σύστημα
	Επικοινωνία,	Να αναπτύξουν περαιτέρω την κριτική στάση τους έναντι των	Επικοινωνία

	<i>ενημέρωση και ελεύθερος χρόνος</i>	παραδοσιακών μέσων μαζικής επικοινωνίας (τηλεόραση, ραδιόφωνο, τύπος). Να έλθουν σε επαφή με τις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας (διαδίκτυο, καλωδιακή τηλεόραση) και να προβληματιστούν για τις συνέπειές τους στη ζωή τους.	Αλληλεπίδραση Μεταβολή
	<i>Ο πολιτισμός της Ελλάδας και άλλων χωρών</i>	Να γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους και να εκτιμήσουν τη συμβολή της στην τοπική κοινωνία. Να συγκρίνουν βασικά στοιχεία της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς τους με στοιχεία πολιτισμών άλλων χωρών-μελών της Ε.Ε. και τρίτων χωρών.	Πολιτισμός Χώρος-χρόνος Αλληλεπίδραση Μεταβολή Ομοιότητα- Διαφορά
	<i>Αθλητισμός</i>	Να διακρίνουν τις έννοιες: αθλητισμός-πρωταθλητισμός, φίλαθλος-οπαδός και να τις συνδέσουν με το φαινόμενο της βίας στους αθλητικούς χώρους.	Αλληλεπίδραση Μονάδα-Σύνολο Επικοινωνία

ΤΑΞΕΙΣ Ε΄ , ΣΤ΄ (ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ)

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Ε	<i>Το άτομο και η κοινωνία</i> Κοινωνικές ομάδες (οικογένεια, σύλλογοι, κ.ά.: ρόλοι και η σημασία τους). Θεσμοί (εκκλησία, σχολείο, κοινότητα)	Να αναγνωρίσουν τους ρόλους των ατόμων στις διάφορες ομάδες και θεσμούς και την αλληλεπίδραση ατόμου – ομάδας Να εκτιμήσουν τη σημασία της οικογένειας και της οργάνωσης των ατόμων σε ομάδες με διαφορετικούς ρόλους Να αναγνωρίσουν την ανάγκη της ύπαρξης του σχολείου για το άτομο και την κοινωνία Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για τους θεσμούς που υπάρχουν στο άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον Να αναπτύξουν το σεβασμό για την οργάνωση των κοινωνιών	Άτομο – σύνολο Αλληλεπίδραση Σύστημα Ομοιότητα - διαφορά
	<i>Το άτομο και η πολιτεία</i> Η έννοια του κράτους Το ελληνικό κράτος Ο Έλληνας πολίτης Δικαιώματα και υποχρεώσεις	Να αναγνωρίσουν τη σημασία της πολιτικής οργάνωσης των κοινωνιών Να αναπτύξουν θετική στάση για την έννοια της δημοκρατίας Να υιοθετήσουν στάσεις υπευθυνότητας τόσο για την άσκηση των δικαιωμάτων τους όσο και για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Να περιφρουρούν τα δικαιώματά τους και να αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις που έχουν ως πολίτες. Να υιοθετήσουν θετικές στάσεις για τους διαφορετικούς λαούς και τις διάφορες ομάδες που ζουν στη χώρα μας. Να ενθαρρυνθούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες που να προωθούν την κατανόηση και τη συνεργασία ανάμεσα σε οργανωμένες ομάδες που βρίσκονται στην Ελλάδα.	Σύστημα Οργάνωση Άτομο – σύνολο
	<i>Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση</i> Η Ε.Ε: ιστορικό ίδρυσης – κράτη-μέλη Ο ευρωπαίος πολίτης	Να εκτιμήσουν τις προσπάθειες των ατόμων και των κρατών για συνεργασία, ειρήνη και πρόοδο. Να αναγνωρίσουν την προσφορά της Ευρώπης (και της Ελλάδας) στον παγκόσμιο πολιτισμό. Να σέβονται και να εκτιμούν τις παραδόσεις, τις πεποιθήσεις, τις ιδέες των άλλων.	Χώρος-χρόνος Άτομο – σύνολο Ομοιότητα - διαφορά
	<i>Το άτομο και η διεθνής κοινότητα</i> Παγκόσμιοι διεθνείς οργανισμοί Ανθρώπινα δικαιώματα	Να αναγνωρίσουν τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας και της διεθνούς ειρήνης ως προϋποθέσεων για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Να επιθυμούν την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος. Να αναγνωρίσουν την ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου	Πολιτισμός Άτομο – σύνολο Ομοιότητα – διαφορά Σύστημα

		Να ευαισθητοποιηθούν για τα διεθνή προβλήματα.	
ΣΤ	<i>Το άτομο και η κοινωνία</i> Κοινωνικές ομάδες, Θεσμοί, Ειδικές ομάδες ατόμων, Κοινωνικά προβλήματα Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε.	Να κατανοήσουν τους ρόλους των ατόμων στις διάφορες ομάδες και θεσμούς και την αλληλεπίδραση ατόμου – ομάδας. Να αποδέχονται την αναγκαιότητα της οργάνωσης των κοινωνικών ομάδων. Να εκτιμήσουν τη σημασία του θεσμού της εκπαίδευσης στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου και τη συμβολή της στην κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη. Να αποδέχονται την ετερότητα και να εκτιμούν την αξία της κοινωνικής δικαιοσύνης. Να επιθυμούν την ενεργό συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση θεμάτων, ζητημάτων και προβλημάτων.	Άτομο – σύνολο Επικοινωνία Αλληλεπίδραση Σύστημα
	<i>Το άτομο και η πολιτεία</i> Η έννοια του κράτους και του έθνους. Είδη πολιτευμάτων Το ελληνικό κράτος. Λειτουργίες του κράτους, Εκλογές, Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Η διεθνής κοινότητα Σχέσεις μεταξύ των κρατών	Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για την οργάνωση της ελληνικής δημοκρατίας και να κατανοήσουν τα βασικά στοιχεία της οργάνωσης αυτής. Να εκτιμήσουν τη σημασία της δημοκρατίας. Να αναπτύξουν θετική στάση για τη διεθνή ειρήνη σε συνδυασμό με το σεβασμό στο δημοκρατικό πολίτευμα. Να αποκτήσουν επίγνωση της ευθύνης και της υποχρέωσης των πολιτών για ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες. Να αντιληφθούν ότι η πολυπολιτισμικότητα επηρεάζει την κοινωνία μας και ότι η αναγνώριση και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν προϋπόθεση για την αρμονική συμβίωση.	Σύστημα Οργάνωση Άτομο – σύνολο
	<i>Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση</i> Η Ε.Ε: έννοια – οργάνωση – θεσμοί Ο Έλληνας ως ευρωπαίος πολίτης	Να αναγνωρίσουν τη σημασία και το ρόλο της Ε.Ε. στο διεθνή χώρο και κυρίως για τη διεθνή συνεργασία και ειρήνη. Να κατανοήσουν τη σημασία της διαφύλαξης των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των λαών, στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής Ευρώπης, ως προϋπόθεση για ειρηνική, δημοκρατική και ισότιμη συνύπαρξη των χωρών – μελών. Να αναπτύξουν θετική στάση απέναντι σε όλους τους Ευρωπαίους συμπολίτες τους και διάθεση για συνεργασία και αλληλεγγύη. Να επιθυμούν τη συμμετοχή τους στα ευρωπαϊκά δρώμενα.	Χώρος-χρόνος Άτομο – σύνολο Ομοιότητα - διαφορά
	<i>Το άτομο και η διεθνής κοινότητα</i> Παγκόσμιοι διεθνείς οργανισμοί και η Ελλάδα Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η Διεθνής Κοινότητα Τα κοινωνικά προβλήματα στη διεθνή τους διάσταση.	Να εκτιμήσουν το ρόλο των διεθνών οργανισμών στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και ειρήνης. Να αποδεχθούν την αξία του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Να προβληματιστούν για τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα στον παγκόσμιο χώρο.	Πολιτισμός Άτομο – σύνολο Ομοιότητα – διαφορά Σύστημα

Ι. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Γ	<i>Το άτομο και η κοινωνία</i>	Οι μαθητές: Να συνειδητοποιήσουν την αλληλεπίδραση ατόμου και κοινωνίας	Άτομο-κοινωνία Αλληλεπίδραση

		και να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ευθύνης. Να διακρίνουν τις κοινωνικές ομάδες και να προβληματίζονται για την οργάνωση και τη μεταβολή των ομάδων και της κοινωνίας. Να αξιολογούν τη χρησιμότητα των θεσμών και της κοινωνικοποίησης, να διακρίνουν τις αλληλεπιδράσεις και τη μεταβολή τους και να προβληματίζονται για το περιεχόμενό τους.	Ομοιότητα- διαφορά Μεταβολή
	<i>Το άτομο-πολίτης και η πολιτεία</i>	Να συνειδητοποιήσουν την αξία του πολίτη και της πολιτικής. Να διακρίνουν και να αξιολογούν τα διάφορα πολιτεύματα και να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα του Συντάγματος. Να εκτιμούν τη λειτουργία βασικών πολιτικών θεσμών και να συμμετέχουν στο πολιτικό γίγνεσθαι. Να κατανοούν τις λειτουργίες του κράτους και να διαπιστώνουν την αντιστοιχία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.	Πολίτης-πολιτεία Σύστημα Μεταβολή Εξουσία
	<i>Το άτομο-Ευρωπαίος πολίτης και η Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	Να κατανοήσουν την οργάνωση και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εξέλιξή της. Να συμμετέχουν ως Ευρωπαίοι πολίτες ενεργά στο Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, έχοντας συνείδηση ότι είναι ταυτόχρονα Έλληνες και Ευρωπαίοι πολίτες. Να αναπτύξουν θετική στάση για τα αισθήματα αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ λαών και κρατών.	Σύστημα Πολιτισμός Αλληλεπίδραση Μεταβολή
	<i>Το άτομο-κοσμοπολίτης και η διεθνής κοινότητα</i>	Να κατανοούν την αλληλεπίδραση κρατών και λαών, καθώς και την αναγκαιότητα οργάνωσης της διεθνούς κοινωνίας. Να αναγνωρίζουν την ανάγκη για διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, καθώς και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να δραστηριοποιούνται για την προστασία τους.	Σύστημα Αλληλεπίδραση Ομοιότητα- Διαφορά

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ι. ΔΗΜΟΤΙΚΟ

1. Ειδικοί Σκοποί

Με το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στις Ε΄ και Στ΄ τάξεις του Δημοτικού σχολείου επιδιώκεται οι μαθητές:

Να αποσαφηνίσουν έννοιες και να αποκτήσουν γνώσεις για την άμεση και ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα.

Να αναπτύξουν στάσεις και δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας, για την κατά το δυνατόν αυτόνομη διερεύνηση υποθέσεων και καταστάσεων μέσα από την κριτική ανάλυση των δεδομένων και για την εξαγωγή συμπερασμάτων που είναι χρήσιμα για την προσωπική και κοινωνική τους ανέλιξη.

Να εσωτερικεύσουν αξίες και να αναπτύξουν στάσεις που σχετίζονται με το ήθος και τη συμπεριφορά του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη, ο οποίος θα είναι ικανός να συμμετέχει κριτικά και δυναμικά στη λήψη αποφάσεων και στην υλοποίηση σχετικών πράξεων σε διαφορετικούς τύπους οργανωμένων κοινωνιών.

Να προσεγγίσουν, ειδικότερα, με τρόπο ολιστικό και διαθεματικό και να κατανοήσουν έννοιες, όπως είναι τα δικαιώματα του ανθρώπου, η δημοκρατία, η κοινωνική, οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, η ειρήνη και η διεθνής συνεργασία και κατανόηση, ώστε να τις συσχετίσουν με τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους από το άμεσο τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο περιβάλλον.

Να καλλιεργήσουν το σεβασμό προς την ετερότητα, να αναπτύξουν πρακτικές αποδοχής της διαφορετικότητας, να κατανοήσουν την έννοια του πολίτη και να συνειδητοποιήσουν το ρόλο του Έλληνα πολίτη.

Να αναπτύξουν ερευνητική διάθεση, να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον για ό,τι συμβαίνει γύρω τους και να συμμετέχουν σε ομαδικές και συλλογικές εργασίες και δράσεις για την επίτευξη κοινών σκοπών.

Να εξετάζουν τα θέματα της κοινωνικής πραγματικότητας λαμβάνοντας υπόψη όλες τους τις διαστάσεις (κοινωνική, οικονομική, πολιτική κτλ.).

Να αντιμετωπίζουν με κριτικό τρόπο και να τοποθετούνται ενεργά σε θέματα κοινωνικά που εμφανίζονται σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Να ενθαρρύνονται να επινοούν πρωτότυπες ιδέες για την επίλυση προβλημάτων και να καταστούν ικανοί να τις υλοποιούν.

Να ασκηθούν στη χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου, προκειμένου να περιγράψουν ένα κοινωνικό ή πολιτικό φαινόμενο, να τοποθετηθούν σε ένα θέμα και να επικοινωνήσουν με αποτελεσματικό τρόπο.

2. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Ε΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
Το άτομο και η κοινωνία		
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να αναλύσουν τη δομή και τη λειτουργία της οικογένειας, τους ρόλους και τις σχέσεις των μελών της.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν τις ανάγκες που ικανοποιεί η οικογένεια και τη σημασία της για την ανάπτυξη του ατόμου και της κοινωνίας.</p> <p>Να διερευνήσουν την εξελικτική πορεία του θεσμού της οικογένειας και να εντοπίσουν τις αλλαγές που επήλθαν τα τελευταία χρόνια στη δομή της, στον τρόπο και τα μέσα ικανοποίησης των αναγκών της.</p>	<p><i>Η οικογένεια</i></p> <p>Η σημασία της οικογένειας για το άτομο. Μορφές οικογένειας (διαχρονικά, σε άλλους τόπους).</p> <p>Η ικανοποίηση των ατομικών και κοινωνικών αναγκών μέσα από την οικογένεια: σωματική υγεία και ασφάλεια (αγωγή υγείας), οικονομική ασφάλεια (ρόλοι μελών –πατέρας, μητέρα, αδέρφια, ευρύτερη οικογένεια – αγωγή καταναλωτή), συναισθηματική ασφάλεια (ρόλοι, σχέσεις, αλληλεπίδραση).</p> <p><i>Η ζωή μέσα στην οικογένεια</i></p> <p>Η ζωή μέσα στην οικογένεια και η σημασία της:</p> <p>Ατομικές και κοινές εκδηλώσεις μέσα ή έξω από την οικογένεια (π.χ. γιορτές, επισκέψεις κ.ά.).</p> <p><i>Οικογένεια και κοινωνία</i></p> <p>Κοινωνικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις (η ζωή των τσιγγάνων, των μεταναστών, των Ελλήνων της διασποράς).</p> <p style="text-align: center;">(3 ώρες)</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p><i>Διενεργούν μικρή έρευνα στο οικογενειακό τους περιβάλλον μέσα από συνεντεύξεις με μεγαλύτερους, σχετικά με την κατανομή των ρόλων (π.χ. επαγγελματών) κάθε μέλους στην οικογένεια, τον τρόπο ικανοποίησης των αναγκών, τον ελεύθερο χρόνο κτλ. Καταγράφουν και παρουσιάζουν τα στοιχεία που συγκέντρωσαν με κείμενα, πίνακες και γραφήματα και συζητούν (Γλώσσα, Μαθηματικά).</i></p> <p><i>Αναζητούν υλικό (κείμενα, φωτογραφίες) για τη ζωή των οικογενειών σε άλλες χώρες ξεκινώντας από τις οικογένειες των αλλοδαπών συμμαθητών τους. Ταξινομούν το υλικό ανάλογα με τις γεωγραφικές περιοχές προέλευσης, το καταγράφουν και το παρουσιάζουν με ποικίλους τρόπους έκφρασης και τέλος συζητούν για τις ομοιότητες και διαφορές που εμφανίζονται στις διάφορες περιπτώσεις (Γεωγραφία, Γλώσσα, Εικαστικά).</i></p>
<p>Να αναζητήσουν στοιχεία, να τα καταγράψουν και να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις τους σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία του σχολείου άλλοτε και σήμερα.</p>	<p><i>Το σχολείο άλλοτε και σήμερα</i></p> <p>Ο ρόλος και η σημασία του σχολείου για το άτομο και την κοινωνία: το σχολείο άλλοτε και σήμερα – ομοιότητες και διαφορές (ρόλοι δασκάλου και μαθητή, αναλυτικά πρόγραμμα σπουδών, χρήση διδακτικών μέσων και ο ρόλος των νέων τεχνολογιών).</p> <p><i>Η λειτουργία του σχολείου</i></p> <p>Η οργάνωση, οι λειτουργίες και οι ρόλοι στο σημερινό ελληνικό σχολείο (σύλλογος διδασκόντων, σύλλογος γονέων και κηδεμόνων, μαθητικές κοινότητες, ισότιμη συμμετοχή και υπευθυνότητα).</p> <p style="text-align: center;">(2 ώρες)</p>	<p><i>Αναζητούν και συλλέγουν στοιχεία για το ελληνικό σχολείο παλιότερα σε έργα τέχνης, σε κινηματογραφικές ταινίες ή σε βιβλία με αφιερώματα. Τα καταγράφουν, τα συστηματοποιούν και τα παρουσιάζουν προφορικά ή γραπτά, με εικαστικά έργα ή άλλες κατασκευές (Γλώσσα, Ιστορία, Εικαστικά).</i></p> <p><i>Παίρνουν συνεντεύξεις από τον Διευθυντή του σχολείου και τον Πρόεδρο του Συλλόγου των γονέων και κηδεμόνων, για να ενημερωθούν για το έργο τους.</i></p>
<p>Να ενημερωθούν για τη δράση και γενικότερα την προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο άτομο και την κοινωνία.</p>	<p><i>Η εκκλησία</i></p> <p>Ο ρόλος της εκκλησίας για το άτομο και την κοινότητα (πνευματικός, κοινωνικός, πολιτιστικός)</p> <p style="text-align: center;">(1 ώρα)</p>	<p>Συγκεντρώνουν πληροφορίες από τον ιερέα της ενορίας τους για την κοινωνική δράση της εκκλησίας.</p>
<p>Να κατανοήσουν τη σημασία της συμμετοχής σε δραστηριότητες συλλόγων τόσο για το</p>	<p><i>Οργανωμένες ομάδες – Σύλλογοι</i></p> <p>Τρόποι συμμετοχής του ατόμου σε συλλόγους, οργάνωση, λειτουργία, δραστηριότητες, αναγκαιότητα, σκοποί.</p>	<p>Κάνουν έναν κατάλογο με τους συλλόγους που βρίσκονται στην περιοχή τους, καταγράφουν το έργο τους και τους κατατάσσουν σε κατηγορίες.</p>

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ.

<p>άτομο όσο και για την κοινωνία.</p>	<p>δραστηριότητες, αναγκαιότητα, σκοποί, μορφές συλλόγων (πολιτιστικοί, περιβαλλοντικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί κ.ά.)</p> <p>(1 ώρα)</p>	
<p>Να διερευνήσουν τους λόγους της οργάνωσης των ατόμων σε κοινότητες και να αναγνωρίσουν τη σημασία της.</p> <p>Να προσδιορίσουν τα κύρια χαρακτηριστικά της κοινότητας ή του δήμου στον οποίο ζουν.</p> <p>Να κατανοήσουν τις βασικές δημοκρατικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας της κοινότητας ή του δήμου τους.</p>	<p>Κοινότητα – Δήμος</p> <p>Η σημασία για το άτομο και την κοινωνία της οργάνωσης σε κοινότητες, μέσα από στοιχεία αγωγής του καταναλωτή, αγωγής με πολιτικό περιεχόμενο και διαπολιτισμικής αγωγής.</p> <p>Υπηρεσίες της κοινότητας και του Δήμου</p> <p>Υπηρεσίες και δραστηριότητες παρέμβασης για την εξυπηρέτηση του δημότη – πολίτη (εργασία, ασφάλεια, κυκλοφορία, πολιτισμός, καθαριότητα κ.ά.). Ο ρόλος της τεχνολογίας.</p> <p>Η δημοκρατία στις κοινότητες και τους δήμους μέσα από τις εκλογές (συμμετοχή–υπευθυνότητα).</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Διενεργούν μικρή έρευνα για την ιστορική εξέλιξη της κοινότητας ή του δήμου τους μέσα από διάφορες πηγές όπως ντοκουμέντα, συνεντεύξεις κ.ά. (οικιστική δόμηση, πληθυσμός, ασχολίες κατοίκων, πόροι και παραγωγή της κοινότητας, παρεχόμενες υπηρεσίες κ.ά.). Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας με κείμενα, πίνακες, διαγράμματα, και εικαστικές απεικονίσεις (Ιστορία, Γλώσσα, Εικαστικά, Μαθηματικά).</p>
Το άτομο και η πολιτεία		
<p>Να αναγνωρίσουν τις βασικές δημοκρατικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του κράτους και να εκτιμήσουν τη συμβολή τους στην ατομική και κοινωνική γαλήνη και την κοινωνική συνοχή.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία του δημοκρατικού πολιτεύματος για το άτομο και την κοινωνία.</p>	<p>Το άτομο ως πολίτης της κοινότητας / του δήμου και του κράτους</p> <p>Η έννοια της δημοκρατίας μέσα στο κράτος (δικαιώματα και υποχρεώσεις, «εκλέγειν», «εκλέγεσθαι», συμμετοχή, υπευθυνότητα, κοινά αγαθά ασφάλειας και ευημερίας).</p> <p>Συμμετοχή στα κοινά</p> <p>Η έννοια του πολίτη μέσα στο ελληνικό κράτος.</p> <p>(4 ώρες)</p>	<p>Κάνουν εκλογές στην τάξη τους για την ανάδειξη μαθητικού συμβουλίου. Κατά την προετοιμασία και διαδικασία των εκλογών, οι μαθητές εκφράζονται με προφορικό και γραπτό λόγο και με διάφορους καλλιτεχνικούς τρόπους (μουσική, ζωγραφική κ.ά.). Αναλαμβάνουν σχετικούς ρόλους (εφορευτική επιτροπή, ψηφοδέλτια, καταμέτρηση ψήφων κλπ) και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα με πίνακες και διαγράμματα (Γλώσσα, Εικαστικά, Μαθηματικά).</p> <p>Καταγράφουν τα καθήκοντά τους στην τάξη και στο σχολείο. Συζητούν για την αναγκαιότητα της τήρησης των υποχρεώσεών τους και τη σημασία αυτής στην αποτελεσματική και επωφελή οργάνωση της κοινότητας.</p>
<p>Να εισαχθούν στην έννοια του κράτους.</p> <p>Να κατανοήσουν τους τρόπους άσκησης της κρατικής εξουσίας μέσα από συγκεκριμένους φορείς και θεσμούς.</p>	<p>Το έθνος και το κράτος</p> <p>Έδαφος: σύνορα – χάρτης</p> <p>Η οργάνωση του κράτους και οι λειτουργίες του.</p> <p>Τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής δημοκρατίας ως κράτους:λαός, έδαφος, σύνορα.</p> <p>Ο Ελληνικός λαός</p> <p>Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού λαού, ομάδες που ζουν μέσα στα όρια του ελληνικού κράτους (μειονότητες αλλοδαποί), οι Έλληνες της διασποράς.</p> <p>(4 ώρες)</p>	<p>Αναγνωρίζουν και δείχνουν σ' ένα χάρτη της Ελλάδας τα όρια του ελληνικού κράτους και τα γειτονικά κράτη και συζητούν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών, καθώς και των άλλων ομάδων που ζουν στην Ελλάδα.</p> <p>Συλλέγουν και ταξινομούν κείμενα και φωτογραφικό υλικό που αναφέρονται στην έννοια του κράτους και στους τρόπους άσκησης της εξουσίας σε διάφορες μορφές κρατικής οργάνωσης στο χώρο ή στο χρόνο (η Ελλάδα άλλοτε και σήμερα, η Ελλάδα και οι γειτονικές χώρες κλπ.) (Γλώσσα, Ιστορία, Γεωγραφία).</p>
Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση		
<p>Να αποκτήσουν βασικές πληροφορίες για την ίδρυση, την εξέλιξη και τους σκοπούς της Ε.Ε.</p>	<p>Η Ευρωπαϊκή Ένωση</p> <p>Η ανάγκη για συνεργασία / υποστήριξη μεταξύ των χωρών της Ευρώπης:</p> <p>Σκοποί της ίδρυσης της Ε.Ε.</p>	<p>Συντάσσουν επιστολές προς τα γραφεία της Ε.Ε για να ζητήσουν πληροφορίες για το ιστορικό ίδρυσης και τους σκοπούς της Ε.Ε.</p>

<p>Να περιγράψουν τα βασικά στάδια ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ε.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της Ε.Ε για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.</p>	<p><i>Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση</i></p> <p>Σύντομη ιστορική αναδρομή της δημιουργίας της Ε.Ε. (ο ρόλος του ελληνικού πολιτισμού).</p> <p>Η διαδρομή της Ελλάδας για την ένταξη.</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Φτιάχνουν μια αφίσα για την ίδρυση της Ε.Ε αξιοποιώντας σχετικές πληροφορίες.</p> <p>Ετοιμάζουν ένα χρονολόγιο για την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε.</p>
<p>Να εισαχθούν στις έννοιες των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του πολίτη στο πλαίσιο της Ε.Ε.</p> <p>Να αναγνωρίσουν τη σημασία της ευρωπαϊκής διάστασης των δικαιωμάτων τους ως πολιτών.</p>	<p><i>Ο Ευρωπαίος πολίτης</i></p> <p>Ο Έλληνας ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κινητικότητα μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων κ.ά.).</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Παίρνουν συνέντευξη από έναν εκπρόσωπο της Ελλάδας στην Ε.Ε.</p> <p>Επισκέπτονται, συναντούν και ανταλλάσσουν πληροφορίες με μαθητές γειτονικών σχολείων που συμμετέχουν σε δράσεις του προγράμματος Comenius, Socrates, κ.λπ.).</p>
Το άτομο και η διεθνής κοινότητα		
<p>Να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ των κρατών και να εκτιμήσουν τη σημασία της για την ανάπτυξη και την ευημερία του συνόλου.</p>	<p><i>Το άτομο και η διεθνής κοινότητα</i></p> <p>Η ικανοποίηση της ανάγκης να ανήκει κανείς σε ένα ευρύτερο σύνολο, άλλοτε και σήμερα (αμφικτιονίες – συμμαχίες – συμπολιτείες - Ε.Ε.)</p> <p>Η αναγκαιότητα συνεργασιών (οικονομικών, κοινωνικών, θρησκευτικών, πολιτιστικών) και υποστήριξης. Οφέλη, προβλήματα.</p> <p>(1 ώρα)</p>	<p>Ετοιμάζουν ένα χρονολόγιο, για να παρουσιάσουν διαχρονικά συνεργασίες μεταξύ κρατών.</p>
<p>Να επισημάνουν και να εκτιμήσουν το ρόλο και τη σημασία των διεθνών οργανώσεων για την αντιμετώπιση τόσο ατομικών όσο και παγκόσμιων κοινωνικών θεμάτων.</p>	<p><i>Η οργάνωση και οι μορφές συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο</i></p> <p>Σκοποί και δραστηριότητες που προωθούν τη δημοκρατία, την ειρήνη, την κοινωνική αλληλεγγύη και την οικονομική συνεργασία σε διακρατικές συνεργασίες (ΝΑΤΟ, ΟΗΕ) και υπερεθνικές οργανώσεις.</p> <p>(1 ώρα)</p>	<p>Διενεργούν μικρή έρευνα με σκοπό να καταγράψουν και να παρουσιάσουν τους βασικούς διεθνείς οργανισμούς. Χωρίζονται σε ομάδες και παρουσιάζουν τους σκοπούς και το έργο των οργανισμών με διάφορες αφίσες, με πίνακες / χαρτογράφηση των χωρών που συμμετέχουν. Συζητούν επιχειρηματολογώντας για το ρόλο των διεθνών οργανισμών. Καταγράφουν και συστηματοποιούν τα βασικά σημεία των συζητήσεων (Γλώσσα, Εικαστικά, Γεωγραφία).</p>
<p>Να αναγνωρίσουν και να ομαδοποιήσουν βασικά διεθνή προβλήματα.</p>	<p><i>Τα παγκόσμια προβλήματα στη σημερινή διεθνή κοινότητα</i></p> <p>Παγκόσμια προβλήματα σε σχέση με το άτομο, τις κοινωνικές ομάδες και τα κράτη: (πόλεμοι / συγκρούσεις, βία στο σχολείο, φτώχεια, παιδική εργασία).</p> <p>Τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων και η ευθύνη των κρατών και του ατόμου.</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Χωρίζονται σε ομάδες και αναζητούν κείμενα της ελληνικής ή ξένης λογοτεχνίας, σύγχρονα ή παλαιότερα (θεατρικά, ποιήματα, πεζά) που αναφέρονται σε διεθνή προβλήματα όπως είναι ο πόλεμος, η παιδική εργασία κ.λπ. Συζητούν γι' αυτά ή και τα παρουσιάζουν μέσα από θεατρικά δρώμενα ή παιχνίδια ρόλων (Θέατρο, Λογοτεχνία, Γλώσσα).</p>

Σύνολο: 28 ώρες

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας²

Θέμα: Η οικογένεια στον κόσμο: Οργάνωση ομαδικών εργασιών με στόχο τη συλλογή πληροφοριών για το θεσμό διαχρονικά και διακρατικά, την ανεύρεση και σύγκριση εικόνων, κειμένων και τραγουδιών, την παρουσίαση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων των μελών της οικογένειας, την άσκηση των ρόλων των μελών της κ.λπ.

² Τα διαθεματικά αυτά σχέδια εργασίας μπορούν να συμπληρώσουν εναλλακτικά τις αναφερόμενες στο ΑΠΣ «ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες», για τις οποίες διατίθεται περίπου το 10% του διδακτικού χρόνου και ανταποκρίνονται σε όσα προτείνονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του ΔΕΠΠΣ.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Εξέλιξη, Μεταβολή, Σύστημα κ.λπ.
Προεκτάσεις: Στη Γλώσσα, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, την Αισθητική Αγωγή, τη Μουσική.

Θέμα: Η ασφάλεια του πολίτη: Ανάληψη ατομικών ή ομαδικών εργασιών με θέματα τη μελέτη και τη συλλογή στοιχείων που αφορούν τους φορείς ασφαλείας, την οργάνωση και την παρουσίαση ενημερωτικού οπτικοακουστικού υλικού που αφορά κυρίως την ασφάλεια στο χώρο του σχολείου, του σπιτιού ή και στο δρόμο από το σπίτι στο σχολείο κ.λπ. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Σύστημα, Άτομο - Σύνολο, Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, κ.λπ. **Προεκτάσεις:** Στη Γλώσσα, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, την Αισθητική Αγωγή.

ΤΑΞΗ ΣΤ΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Το άτομο και η κοινωνία		
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να διαπιστώσουν και να καταγράψουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της. Να αναλύσουν και να ταξινομήσουν προβλήματα της σύγχρονης οικογένειας.	<i>Η οικογένεια στην Ελλάδα</i> Η οργάνωση και η δομή της ελληνικής οικογένειας: τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών – κοινωνικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις. Στοιχεία του θεσμικού πλαισίου για την οικογένεια. Προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας. (3 ώρες)	Οι μαθητές: Αναζητούν στο οικογενειακό δίκαιο τα άρθρα που αφορούν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του παιδιού και της γυναίκας. <i>Εντοπίζουν σε λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα, έρευνες θέματα που σχετίζονται με τη σύγχρονη ελληνική οικογένεια. Τα συλλέγουν, τα ταξινομούν και τα παρουσιάζουν στην τάξη.</i>
Να αναζητήσουν και να επεξεργαστούν στοιχεία για τη διάθρωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, τους φορείς της εκπαίδευσης και το ρόλο τους. Να συγκρίνουν βασικά στοιχεία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με άλλα εκπαιδευτικά συστήματα.	<i>Το σχολείο- Το εκπαιδευτικό σύστημα</i> Η οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σε βαθμίδες και η σημασία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αναφορά σε άλλα εκπαιδευτικά συστήματα. Ομοιότητες και διαφορές. Η ανάγκη για την ύπαρξη θεσμικού πλαισίου για την εκπαίδευση – βασικά στοιχεία της ελληνικής νομοθεσίας (παιδεία και ισότητα ευκαιριών, ποιότητα εκπαίδευσης, σιγγάνοι, αλλοδαποί, άτομα με ειδικές ανάγκες). (2 ώρες)	Παρουσιάζουν σε διάγραμμα το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατά βαθμίδα. Οι αλλοδαποί μαθητές παρουσιάζουν σε γενικές γραμμές το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας προέλευσής τους. <i>Προτείνουν θέματα συνεργασίας μεταξύ των σχολείων της περιοχής και δραστηριοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση: αλληλογραφούν, επικοινωνούν τηλεφωνικά με υπευθύνους και οργανώνουν κοινές δραστηριότητες όπως π.χ. «Ημέρα αφιερωμένη στην Κυκλοφοριακή Αγωγή», όπου, εκτός από την ομαδική δουλειά, τη συνεργασία με άλλα σχολεία και φορείς, αξιοποιούν και γνώσεις και δεξιότητες από άλλα μαθήματα</i>
Να κατανοήσουν την Εκκλησία ως θεσμό με ιδιαίτερο ρόλο, οργάνωση και λειτουργία, που συνεργάζεται με άλλους θεσμούς και φορείς.	<i>Η Εκκλησία</i> Η οργάνωση και η λειτουργία της εκκλησίας της Ελλάδας ως βασικού θεσμού του ελληνικού κράτους. Άλλα θρησκευόμενα στην Ελλάδα. – Το δικαίωμα της ανεξιθρησκίας. (2 ώρες)	Επισκέπτονται και συζητούν με τους ιερείς της τοπικής ενορίας για τη διοίκηση, τη δομή και τη λειτουργία της Εκκλησίας. Αναζητούν άρθρα από το Σύνταγμα που αποτυπώνουν τη σχέση Εκκλησίας-Πολιτείας. Καταγράφουν και συζητούν για τα άλλα δόγματα που υπάρχουν στην Ελλάδα.
Να κατανοήσουν το ρόλο των ομάδων στην προώθηση της δημοκρατίας, της ισότητας ευκαιριών και της αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων και να προβληματιστούν για την ύπαρξη ομάδων που προωθούν άλλους στόχους.	<i>Οργανωμένες ομάδες – Σύλλογοι</i> Ο ρόλος των ομάδων για το άτομο, την κοινωνία και την πολιτεία: Η υποστήριξη των δικαιωμάτων του ατόμου (π.χ. άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία), η ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου και η δραστηριοποίησή του για θέματα κοινού συμφέροντος (π.χ. περιβάλλον). (1 ώρα)	Συγκεντρώνουν άρθρα από εφημερίδες ή περιοδικά για διάφορους συλλόγους στην Ελλάδα, καταγράφουν το έργο τους και συζητούν για την προσφορά τους στο άτομο, την κοινωνία και την πολιτεία.
Να διακρίνουν τους τομείς και	<i>Κοινότητες και Δήμοι στην Ελλάδα</i>	Επισκέπτονται τους Ο.Τ.Α. και

<p>τις αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης και να επισημάνουν τρόπους συμμετοχής και προσφοράς των πολιτών.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι ο Δήμος και η Κοινότητα οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της δημοκρατίας.</p>	<p>Οι Δήμοι και οι Κοινότητες στην Ελλάδα ως φορείς δημοκρατικής τοπικής αυτοδιοίκησης.</p> <p>Τρόπος συμμετοχής και προσφοράς των πολιτών στην κοινοτική ζωή και πρόοδο.</p> <p><i>Οργάνωση Δήμων και Κοινοτήτων</i></p> <p>Η πολιτική οργάνωση των Δήμων και των Κοινοτήτων: εκλογές – ο ρόλος του προέδρου / δημάρχου και του κοινοτικού / δημοτικού συμβουλίου.</p> <p>Οικονομική οργάνωση των Δήμων και των Κοινοτήτων (συνεταιρισμοί κ.ά.).</p> <p>(4 ώρες)</p>	<p>παρακολουθούν συνεδριάσεις των οργάνων τους.</p> <p><i>Αποτυπώνουν σε χάρτη της Ελλάδας τους Δήμους και τις Κοινότητες π.χ. σε ένα Νομό και συζητούν για την οργάνωση που προέκυψε με το Σχέδιο «Καποδίστριας» (Ιστορία, Γεωγραφία).</i></p>
Το άτομο και η Πολιτεία		
<p>Να αποσαφηνίσουν την έννοια του πολιτεύματος και να το συνδέσουν με τις αρχές και λειτουργίες του κράτους.</p> <p>Να μελετήσουν τη δομή και των πολιτευμάτων και να συμπεράνουν για τον τρόπο διακυβέρνησης που προκύπτει από αυτά.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις δομές της Ελληνικής Δημοκρατίας, τους ρόλους, και τους κανόνες λειτουργίας της.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις για τη δομή, τη λειτουργία και τις διαδικασίες εκλογής του κοινοβουλίου, της κυβέρνησης και του προέδρου της Δημοκρατίας στο πολίτευμά μας.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία των Μ.Μ.Ε. για τη δημοκρατία και να εκτιμήσουν το ρόλο τους στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.</p>	<p><i>Η οργάνωση και λειτουργία του κράτους</i></p> <p>Η έννοια του κράτους και του πολιτεύματος: τα βασικά στοιχεία του κράτους και μορφές πολιτευμάτων.</p> <p>Το δημοκρατικό πολίτευμα: πλεονεκτήματα, η Ελληνική Δημοκρατία (εξέλιξη – αρχές), βασικοί δημοκρατικοί θεσμοί, εκλογές, πολιτικά κόμματα</p> <p>Το άτομο και τα πολιτικά του δικαιώματα: Έλληνες πολίτες, μειονότητες και οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα.</p> <p>Ρατσισμός και ξενοφοβία.</p> <p><i>Η ενημέρωση του πολίτη</i></p> <p>Τα Μ.Μ.Ε. (ραδιόφωνο, τηλεόραση, εφημερίδες, περιοδικά, διαδίκτυο) ως έκφραση της δημοκρατίας και ο ρόλος τους στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Ο ρόλος της τεχνολογίας στην ενημέρωση του πολίτη.</p> <p>(4 ώρες)</p>	<p>Διενεργούν έρευνα για τις μορφές των πολιτευμάτων: καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών τους, επισήμανση των διαφορών τους με έμφαση στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη.</p> <p><i>Διεξάγουν μαθητικές εκλογές με βάση τις δημοκρατικές διαδικασίες. Εργάζονται συστηματικά για το σχεδιασμό και την ολοκλήρωση της δραστηριότητας των εκλογών. Στην καταμέτρηση των ψήφων μπορεί να αξιοποιηθεί το δεκαδικό σύστημα αρίθμησης, μπορεί να υπάρξει επικοινωνία προφορική και γραπτή ή και «μουσική επικοινωνία» κοκ. (Γλώσσα, Μαθηματικά, Μουσική).</i></p> <p>Φτιάχνουν αφίσα για να αναπαράστησουν σχηματικά τα κρατικά όργανα εξουσίας και το εκλογικό σώμα.</p> <p>Διοργάνωση εκδηλώσεων, εκθέσεων κτλ.: α) κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, β) για την ανάδειξη της ελληνικής και ξένης πολιτιστικής δημιουργίας.</p> <p>Επιλέγουν ένα επίκαιρο θέμα και χωρίζονται σε ομάδες με σκοπό να καταγράψουν τον τρόπο παρουσιάσής του τόσο από τον έντυπο όσο και από τον ηλεκτρονικό τύπο και συζητούν πώς ο τρόπος αυτός επηρεάζει την κοινή γνώμη.</p>
<p>Να προσδιορίσουν τους φορείς της κρατικής εξουσίας και να κατανοήσουν το ρόλο τους στη διαφύλαξη της εθνικής ανεξαρτησίας και της λαϊκής κυριαρχίας.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι το Σύνταγμα καθορίζει την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους.</p> <p>Να συμπεράνουν ότι ο πραγματικός φορέας της κρατικής εξουσίας είναι ο λαός και ότι τα όργανά της με τα φυσικά πρόσωπα που την εκφράζουν ενεργούν σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους.</p>	<p><i>Κράτος και πολίτης</i></p> <p>Θεσμοί που στηρίζουν το δημοκρατικό πολίτευμα: Φορείς και λειτουργίες της κρατικής εξουσίας και ο ρόλος της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας.</p> <p>Το ελληνικό Σύνταγμα και ο ρόλος του στη διασφάλιση των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Καταγράφουν τα υπουργεία και συζητούν για τις αρμοδιότητές τους.</p> <p>Αναζητούν άρθρα του Συντάγματος που αναφέρονται στην εκπαίδευση και στην παιδική ηλικία και συζητούν για τους τρόπους «υλοποίησης» και προώθησης του περιεχομένου και των αντίστοιχων σκοπών που υπάρχουν στα άρθρα αυτά.</p>
Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση		
<p>Να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της δομής, της οργάνωσης και της</p>	<p><i>Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση</i></p> <p>Θεσμοί και όργανα της Ε.Ε.: η λειτουργία τους και η</p>	<p>Αναζητούν άρθρα, κείμενα, αποσπάσματα για τη λειτουργία και τις διαδικασίες ανάδειξης κοινοτικών οργάνων.</p>

<p>λειτουργίας των κυριότερων κοινοτικών οργάνων. Να προσδιορίσουν τις δυνατότητες ανάπτυξης που δίνονται σε πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο.</p>	<p>αντιπροσώπηση της Ελλάδας στην Ε.Ε. Τομείς συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.: πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις και ανταλλαγές (π.χ. πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης). Έμφαση στο ρόλο της Ελλάδας. (2 ώρες)</p>	<p>Αναζητούν πληροφορίες για τα προγράμματα συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγών. Έρχονται σε επικοινωνία με σχολεία της περιφέρειάς τους που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα συνεργασίας με σχολεία της Ε.Ε. και ενημερώνονται για το περιεχόμενο αυτής της συνεργασίας. Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της διερεύνησης αυτής σε ενδοσχολική ή σε κοινή εκδήλωση με ρόλους, κείμενα, κατασκευές κ.λπ. (Γλώσσα, Τεχνολογία).</p>
<p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τους λαούς που ανήκουν στην Ε.Ε. και να διευρύνουν τις γνώσεις τους γι' αυτήν. Να κατανοήσουν τη σημασία της διαφύλαξης των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των λαών, στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής Ευρώπης.</p>	<p>Οι Ευρωπαίοι πολίτες Οι λαοί και οι πολιτισμοί των κρατών – μελών της Ε.Ε. (κοινά σημεία και διαφορές). Οι Ευρωπαίοι ως πολίτες της Ε.Ε.: Δικαιώματα και υποχρεώσεις (εκλογές για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, νομοθεσία, ευρωπαϊκό δικαστήριο). (2 ώρες)</p>	<p>Αναζητούν και καταγράφουν παραμύθια, ήρωες κόμικς, παιχνίδια κ.ά. των κρατών – μελών της Ε.Ε. και τα συνδέουν με τον πολιτισμό και τις παραδόσεις κάθε λαού. Τα παρουσιάζουν σε εκδήλωση με θεατρικά δρώμενα, κατασκευές, πίνακες, κείμενα κ.λπ. (Γλώσσα, Θεατρική αγωγή, Εικαστικά).</p>
Το άτομο και η Διεθνής Κοινότητα		
<p>Να γνωρίσουν τους βασικούς διεθνείς οργανισμούς και τους σκοπούς που εξυπηρετούν και να συζητήσουν για το ρόλο τους στη διαφύλαξη της ειρήνης και της συναδέλφωσης των λαών. Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης με τους άλλους λαούς της γης.</p>	<p>Διεθνείς οργανισμοί και οργανώσεις Ο ρόλος των διεθνών οργανώσεων και οργανισμών στην προώθηση της ασφάλειας των κρατών – μελών, της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (2 ώρες)</p>	<p>Αναζητούν στον έντυπο τύπο δημοσιεύματα σχετικά με διεθνή θέματα (συγκρούσεις, περιβάλλον, υγεία, εργασία, πρόσφυγες, πείνα, μετανάστες κτλ.), καταγράφουν τους οργανισμούς και τις οργανώσεις που εμπλέκονται στην αντιμετώπισή τους και συζητούν το ρόλο και το έργο τους.</p>
<p>Να αναγνωρίσουν ότι υπάρχουν κοινά δικαιώματα για όλους τους λαούς της γης και να κατανοήσουν την αναγκαιότητα διαφύλαξής τους. Να επισημάνουν τα ιδιαίτερα δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί για τα παιδιά και να εκτιμήσουν τη σημασία της σχετικής διακήρυξης.</p>	<p>Τα δικαιώματα του ανθρώπου Η προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου μέσα από τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του παιδιού και η υποστήριξη των δικαιωμάτων άλλων ομάδων (Α.Μ.Ε.Α., μετανάστες, πρόσφυγες, γυναίκες κ.ά.). Παγκόσμια προβλήματα σε σχέση με το άτομο, τις κοινωνικές ομάδες και τα κράτη: (πόλεμοι / συγκρούσεις, ρατσισμός, βία, ξενοφοβία, ναρκωτικά, επιδημικές ασθένειες). (3 ώρες)</p>	<p>Φτιάχνουν αφίσα στην οποία προβάλλουν τα δικαιώματα των παιδιών. Συζητούν για τον καλύτερο τρόπο προώθησης των δικαιωμάτων του παιδιού στο σημερινό κόσμο. Καταγράφουν τις απόψεις και εκδίδουν σχετικό φυλλάδιο, το οποίο προωθούν μέσα και έξω από το σχολείο. Εκτελούν σχέδιο εργασίας με θέμα «Παρέα με τους άλλους» όπου διερευνούν και παρουσιάζουν με ποικίλους τρόπους (θεατρικό παιχνίδι, έκθεση, εικαστικές κατασκευές) τρόπους αρμονικής συμβίωσης μέσα από κοινές ή μη κοινές συνήθειες σχετικές με τις γιορτές, τα παιχνίδια, τις διατροφικές συνήθειες κ.ά. που εμφανίζονται σε ομάδες ή λαούς ανεξάρτητα από εθνικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (Θεατρική αγωγή, Γλώσσα, Τεχνολογία, Εικαστικά).</p>

Σύνολο: 28 ώρες

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Το σχολείο στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση ομαδικών εργασιών με έργο τη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων για το θεσμό διαχρονικά στις διάφορες χώρες της Ε.Ε., διερεύνηση των ομοιοτήτων και των διαφορών, δημιουργία διαγραμμάτων, στατιστικών πινάκων, εικαστική απόδοση με διάφορους τρόπους κ.λπ. **Θεματιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Εξέλιξη, Μεταβολή, Σύστημα. **Προεκτάσεις:** Στη Γλώσσα, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τις Ξένες Γλώσσες, την Αισθητική Αγωγή, τα Μαθηματικά, τη Μουσική.

Θέμα: Το έργο της UNICEF.: Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με σκοπό τη μελέτη και τη συλλογή στοιχείων που αφορούν τις επιμέρους δραστηριότητες και αρμοδιότητες της, την οργάνωση και την παρουσίαση ενημερωτικού οπτικοακουστικού υλικού σε επιμέρους εξειδικευμένα θέματα, κ.λπ. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Σύστημα, Εξέλιξη, Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά. **Προεκτάσεις:** Στη Γλώσσα, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τις Ξένες Γλώσσες, την Αισθητική Αγωγή, Μουσική.

3. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Τα θέματα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στην Ε΄ και ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού πρέπει να προσεγγίζονται με συμμετοχικές και βιωματικές μεθοδολογίες που προωθούν την ανακαλυπτική μάθηση και καλλιεργούν στάσεις και αξίες, όπως αυτές που αναφέρονται στο σχετικό Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Οι μεθοδολογίες αυτές είναι χρήσιμο να λάβουν υπόψη τις κατευθύνσεις που περιγράφονται παρακάτω:

Τα παιχνίδια ρόλων και η δραματοποίηση θεωρούνται απαραίτητα, ώστε να αποσαφηνίζονται έννοιες και να επιτυγχάνεται η πληρέστερη κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας.

Αποτελεσματική δραστηριότητα θεωρείται ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση επιτόπιας έρευνας για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων στο άμεσο περιβάλλον των μαθητών, ώστε να προωθείται η κατανόηση αντίστοιχων προβλημάτων στο ευρύτερο (εθνικό, διεθνές) περιβάλλον.

Χρήσιμη προσέγγιση είναι η ανάλυση μιας περίπτωσης (π.χ. η ιστορία ενός μικρού παιδιού που εργάζεται σε μια χώρα του αναπτυσσόμενου κόσμου ή η ιστορία μιας οικογένειας που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το χωριό της εξαιτίας πολέμου κ.λπ.) για την κατανόηση κοινωνικών προβλημάτων και την ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Απαραίτητη είναι η χρήση ποικίλων πηγών και μέσων και ιδιαίτερα των νέων τεχνολογιών για την αναζήτηση, συλλογή, επιλογή και παρουσίαση πληροφοριών.

Προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται και στη διοργάνωση ομαδικών συζητήσεων στην τάξη, συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης (ορισμένοι μαθητές συζητούν και οι συμμαθητές τους, που αποτελούν το ακροατήριο, παρακολουθούν και παρεμβαίνουν με ερωτήσεις ή τοποθετήσεις), συνεντεύξεων κ.λπ. για θέματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, ώστε οι μαθητές να ασκηθούν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας (π.χ. κανόνες διαλόγου, προσεκτική ακρόαση, επιχειρηματολογία, έκφραση αντίθετης άποψης, διαχείριση και επίλυση συγκρούσεων, καταμερισμός εργασίας, ανάληψη κάποιας υπευθυνότητας κ.λπ.), να παίρνουν θέση σε ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της συζήτησης και να μην παραμένουν παθητικοί θεατές των όσων συμβαίνουν. Τέλος, να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στην εξεύρεση λύσεων.

Μπορεί επίσης να οργανώνονται επισκέψεις σε χώρους εργασίας, ώστε οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με τον κόσμο της εργασίας (αντικείμενο, συνθήκες, προοπτικές), αλλά και σε υπηρεσίες, για να ενημερωθούν σχετικά με τη λειτουργία και την οργάνωσή τους.

Χρήσιμη είναι η πρόσκληση στο σχολείο ειδικών (όπως επιστήμονες, επαγγελματίες, πολιτικοί, συγγραφείς κ.ά.) και εκπροσώπων οργανισμών, οργανώσεων και συλλόγων (UNESCO, UNICEF, Ε.ΚΕ.ΒΙ., Προστασία περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς κ.λπ.) για ενημέρωση, ώστε να διευκολυνθεί το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Απαραίτητη θεωρείται η συμμετοχή σε εκδηλώσεις της τάξης, του σχολείου και της κοινότητας και η απόκτηση εμπειριών ως προς την εκπλήρωση πραγματικών υποχρεώσεων του ατόμου προς την ομάδα.

Πρέπει να ενθαρρύνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών από τους ίδιους τους μαθητές για την οργάνωση εκδηλώσεων, ώστε να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για θέματα που αφορούν το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον με αναφορές σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (π.χ. δικαιώματα παιδιών, ζώντας παρά με «άλλους» κ.ά.).

Στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής οι μαθητές μπορούν να ασχοληθούν και με την εκπόνηση συνθετικών εργασιών. Στο πλαίσιο αυτών των σχεδίων εργασίας οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν από κοινού και σε ένα πνεύμα συνεργασίας πληροφορίες από διάφορες πηγές, να επιλέξουν αυτές που τους χρειάζονται, να συνθέσουν την εργασία τους και να την παρουσιάσουν υπό μορφή έκθεσης, αφίσας, περιοδικού, βιβλίου κ.ά. στην τάξη ή στο σχολείο.

4. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής συνίσταται:

α. Στον έλεγχο της επίτευξης των στόχων του Α.Π.Σ. και της διδασκαλίας.

β. Στην παρακολούθηση της συμμετοχής και του βαθμού δραστηριοποίησης των μαθητών κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας.

Για τη διαπίστωση του βαθμού και της έκτασης τόσο της επίτευξης των διδακτικών στόχων όσο και της συμμετοχής και της δραστηριοποίησης των μαθητών υπάρχουν ποικίλες τεχνικές. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

1) Τις δοκιμασίες επίδοσης (tests), οι οποίες αποσκοπούν στο να διαπιστωθεί κατά πόσο οι μαθητές έχουν αποκτήσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που ορίζονται στο ΑΠΣ. Τα τεστ αυτά είναι απαραίτητα να περιλαμβάνουν ερωτήματα, όπως: Συμπλήρωσης κειμένων, Επιλογής σωστού – λάθους, Αντιστοίχισης – σύζευξης, Πολλαπλής επιλογής, Ταξινόμησης – κατάταξης σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια, Συμπλήρωσης λογικών διαγραμμάτων, Ερμηνείας γραφικών παραστάσεων, Λύσης σταυρολέξου ή συμπλήρωσης, Σύντομης απάντησης, Ανάπτυξης απόψεων.

Τα ερωτήματα των δοκιμασιών επίδοσης πρέπει να είναι ιεραρχημένα ως προς το βαθμό δυσκολίας και προσαρμοσμένα στις ανάγκες των μαθητών κάθε τάξης και στις ιδιαιτερότητες κάθε σχολείου.

2) Δραστηριότητες όπως έρευνες, παιχνίδια ρόλων, οργάνωση επισκέψεων και εκδηλώσεων κ.ά., οι οποίες παρέχουν στους μαθητές τη δυνατότητα να εφαρμόζουν γνώσεις και δεξιότητες σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής.

3) Σχέδια εργασίας (projects) για τη διαπίστωση της δημιουργικής και κριτικής ικανότητας των μαθητών (αναζήτηση και επιλογή πληροφοριών, χρήση ποικίλων πηγών, πρωτότυπη σύλληψη και παρουσίαση εργασιών κ.λπ.).

4) Παρατήρηση για τη διαπίστωση της ικανότητας των μαθητών για επικοινωνία και συνεργασία στην τάξη (συμμετοχή στη συζήτηση, κανόνες διαλόγου, ανταλλαγή απόψεων και έκφραση συναισθημάτων και εμπειριών, διαπραγματευτική ικανότητα κ.ά.).

Η αξιολόγηση των μαθητών μπορεί να γίνεται είτε στο τέλος της διδασκαλίας κάθε μαθήματος (σύντομες δοκιμασίες επίδοσης) είτε μετά από την ολοκλήρωση μιας διδακτικής ενότητας ή υποενότητας (δοκιμασίες επίδοσης, συνθετικές εργασίες, δραστηριότητες).

Με τις παραπάνω τεχνικές αξιολόγησης παρέχεται η δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να διαπιστώνει τις αδυναμίες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, ώστε να κάνει διορθωτικές παρεμβάσεις κατά τη διδασκαλία.

5. Απαιτούμενο διδακτικό υλικό

Το διδακτικό υλικό που απαιτείται για τη διδασκαλία του μαθήματος είναι:

Βιβλίο του μαθητή

Βιβλίο του δασκάλου

Φυλλάδιο με τα κριτήρια αξιολόγησης.

Προδιαγραφές βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

Βιβλίο μαθητή

Πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το σύνολο του Δ.Ε.Π.Σ και να ανταποκρίνεται στους σκοπούς, στους στόχους και στο περιεχόμενο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών κάθε τάξης.

Η διδακτέα ύλη που θα περιλαμβάνει να εξαντλείται στο πλαίσιο του ισχύοντος ωρολογίου προγράμματος.

Το περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών να παρουσιάζεται σε ενότητες και μαθήματα. Στο πάνω μέρος όλων των μαθημάτων της ίδιας ενότητας θα υπάρχει χρωματιστή ταινία που θα φέρει τον τίτλο της ενότητας που για κάθε ενότητα θα έχει διαφορετικό χρώμα.

Τα μαθήματα θα έχουν την ακόλουθη δομή:

Παρουσίαση μιας προβληματικής κατάστασης μέσα από αυθεντικά κείμενα (δημοσιεύματα εφημερίδων-περιοδικών, νόμοι, κρατικά έγγραφα κτλ.), από εικόνες, διαγράμματα, χάρτες κ.ά. ή με μικρή περιγραφή του περιεχομένου του μαθήματος για μια πρώτη επαφή των μαθητών με τις έννοιες που πρόκειται οι ίδιοι να επεξεργαστούν.

Δραστηριότητες που θα δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να συζητήσουν επί του περιεχομένου του μαθήματος, να περιγράψουν τις εμπειρίες τους, να συσχετίσουν τις γνώσεις που ήδη έχουν με νέες πληροφορίες, να προβούν σε συμπεράσματα, να εκφράσουν την προσωπική τους άποψη και να πάρουν θέση. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να είναι διαβαθμισμένες ως προς τη δυσκολία. Τα είδη των δραστηριοτήτων που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να έχουν ένα σύμβολο, το οποίο θα χρησιμοποιείται σε όλα τα μαθήματα, ώστε όταν το συναντούν οι μαθητές να ξέρουν πώς πρέπει να εργαστούν. Ορισμένες από τις δραστηριότητες μπορεί να απαιτούν πρόσθετο υλικό για επεξεργασία το οποίο θα περιλαμβάνεται στο φάκελο με το πρόσθετο υλικό, ενώ οι οδηγίες χρήσης του θα περιέχονται στο βιβλίο του δασκάλου.

Στο τέλος κάθε μαθήματος πρέπει:

Να παρουσιάζεται το περιεχόμενο του μαθήματος σχηματικά ή σε περίληψη.

Να υπάρχει λεξιλόγιο (λέξεις ή φράσεις) με τις έννοιες που παρουσιάζονται στο μάθημα, το οποίο θα βρίσκεται σε χρωματιστό πλαίσιο στο κάτω μέρος της σελίδας.

Τα κείμενα πρέπει να είναι σύντομα, δομημένα σε παραγράφους. Οι προτάσεις να είναι μικρές. Ενδείκνυται η χρήση πλαγιότιτλων.

Η εικονογράφηση μπορεί να είναι ζωγραφική, σκίτσο, φωτογραφίες, εικόνες έργων τέχνης ή και συνδυασμός όλων των παραπάνω. Σκοπός της εικονογράφησης είναι η αποσαφήνιση των στοιχείων του μαθήματος που δεν μπορούν να γίνουν άμεσα αντιληπτά, όπως, π.χ., η εισαγωγή μιας προβληματικής κατάστασης. Κύρια χαρακτηριστικά της εικονογράφησης θα πρέπει να είναι: η σαφήνεια, η ακριβής αποτύπωση της σύγχρονης πραγματικότητας, η άμεση σύνδεση των εικόνων με το περιεχόμενο των κειμένων και η ισόρροπη κατανομή εικόνων και κειμένων στο μάθημα.

Τα αριθμητικά δεδομένα πρέπει να παρουσιάζονται είτε με διαγράμματα (ραβδογράμματα, πίτες κ.ά.) είτε με πίνακες. Τα στοιχεία πρέπει να είναι πρόσφατα και να δίνονται συγκεκριμένες δραστηριότητες για την επεξεργασία τους.

Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου αποτελείται από:

1. *Εισαγωγή*, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει:

Γενικές πληροφορίες για τη δομή και την οργάνωση του βιβλίου του μαθητή.

Προτάσεις για τη διδακτική μεθοδολογία (ενέργειες δασκάλου, μαθητικές δραστηριότητες, προτάσεις για διαθεματικά σχέδια εργασίας).

Προτάσεις και οδηγίες για τη χρήση του πρόσθετου υλικού (αυθεντικά και λογοτεχνικά κείμενα, φωτογραφίες, εικόνες έργων τέχνης, ταινίες, cd – rom κ.ά.)

Γενικές οδηγίες για τη χρήση των προτεινόμενων φύλλων αξιολόγησης και άλλων μορφών αξιολόγησης.

Οδηγίες για τον τρόπο οργάνωσης τόσο επισκέψεων σε εργασιακούς χώρους όσο και εκδηλώσεων.

2. *Προτάσεις διδασκαλίας για το κάθε μάθημα:*

Εισαγωγικό κείμενο για κάθε ενότητα του βιβλίου.

Ανάλυση κάθε μαθήματος.

Προτεινόμενες δραστηριότητες εκτός από εκείνες που υπάρχουν στο

βιβλίο του μαθητή με ιδιαίτερη έμφαση στη διαθεματική προσέγγιση

Πιθανά θέματα για συζήτηση στην τάξη.

Προτάσεις για την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, με τα οποία θα επιδιώκεται η ολιστική προσέγγιση κάθε θέματος.

3. Παράρτημα με πρόσθετο υλικό:

Φάκελος με εικόνες έργων τέχνης, φωτογραφίες κ.ά.

Κατάλογος ταινιών και διευθύνσεις από όπου μπορούν να τις δανειστούν οι εκπαιδευτικοί.

Κατάλογος βιβλίων κατά θεματική ενότητα, την οποία πραγματεύεται το βιβλίο του μαθητή.

Κατάλογος με τηλέφωνα, ταχυδρομικές και ηλεκτρονικές διευθύνσεις (υπηρεσίες, οργανισμούς, οργανώσεις κ.ά.), από όπου μπορεί να αντληθεί χρήσιμο υλικό.

Φυλλάδιο με τα κριτήρια αξιολόγησης

Θα υπάρχει ένα φύλλο αξιολόγησης για κάθε ενότητα. Κάθε φύλλο αξιολόγησης θα περιλαμβάνει ασκήσεις με τις οποίες θα ελέγχονται οι γνώσεις, οι δεξιότητες και το λεξιλόγιο που κατέκτησαν οι μαθητές σε κάθε ενότητα και ο βαθμός εφαρμογής και αξιοποίησης αυτών σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής.

II. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί:

Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής επιδιώκεται οι μαθητές:

Να εμπεδώσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες και να καλλιεργήσουν τις στάσεις και τις αξίες που απέκτησαν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Να αναπτύξουν κοινωνική και πολιτική σκέψη και συνείδηση, ώστε να κατανοούν, να αναλύουν και να ερμηνεύουν τα κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα/συμβάντα στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στον Κόσμο.

Να αποκτήσουν αξίες, στάσεις και δεξιότητες για αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία και για προσωπική και κοινωνική ανέλιξη.

Να συνειδητοποιήσουν την αλληλεξάρτηση ανθρώπων και λαών και την ανάγκη για συνεργασία και αλληλεγγύη, αλλά και την αγωνία και τον αγώνα για προστασία των οικουμενικών αξιών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Να κατανοήσουν τη σημασία για ενεργό συμμετοχή στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι και να ενδιαφέρονται για μια καλύτερη κοινωνία και πολιτεία, για έναν καλύτερο κόσμο.

Να συνειδητοποιήσουν ότι είναι πολίτες της Ελλάδας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Κόσμου, και ότι έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Να συνειδητοποιήσουν ότι οι άνθρωποι δημιουργούν και λύνουν κάθε είδους κοινωνικό και πολιτικό πρόβλημα.

Να μάθουν να συζητούν, να δέχονται τις διαφορετικές απόψεις, να εκφράζουν τις δικές τους και να τις υποστηρίζουν με επιχειρήματα.

Να ενθαρρύνονται για να θέτουν ερωτήματα και να βρίσκουν λύσεις σε κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα.

2. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Γ΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ³
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να προσεγγίσουν τη σύγχρονη πραγματικότητα συνολικά. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη ενιαίας θεώρησης των κοινωνικών και πολιτικών διεθνών σχέσεων και γεγονότων.	Εισαγωγή Κοινωνιολογία Πολιτική Επιστήμη Δίκαιο Ευρωπαϊκές σπουδές Διεθνές Δίκαιο Διεθνείς σχέσεις (2 ώρες)	Συζήτηση με θέμα: «Η εργασία των ανηλίκων». Εξέλιξη της παιδικής εργασίας, η εργασία στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινωνίας, επιπτώσεις στην ανάπτυξη και υγεία, η εκμετάλλευση της εργασίας των ανηλίκων (Ιστορία, Οικιακή οικονομία, Βιολογία, Θρησκευτικά, ΣΕΠ, Γλώσσα, Γεωγραφία).
Το άτομο και η κοινωνία		
Να κατανοήσουν τη διαλεκτική σχέση ατόμου και κοινωνίας. Να συνειδητοποιήσουν ότι η συμπεριφορά του ατόμου είναι αποτέλεσμα αλληλεξάρτησης ατομικών και κοινωνικών παραγόντων.	Εισαγωγικές έννοιες Άτομο: φύσει κοινωνικό όν. Τι είναι κοινωνία Ατομική και κοινωνική	Προβληματισμός για τη σχέση Ατόμου-Κοινωνίας (Βιολογία, Ιστορία). Αξιοποίηση του σχολείου ως μικρογραφίας της κοινωνίας για την πληρέστερη κατανόηση της διαλεκτικής σχέσης ατόμου και κοινωνίας καθώς και της ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς.

³ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ.

	συμπεριφορά (2 ώρες)	
<p>Να γνωρίσουν διάφορους τύπους κοινωνικών ομάδων καθώς και τα χαρακτηριστικά τους.</p> <p>Να κατανοήσουν τους λόγους που οδηγούν τα άτομα να εντάσσονται σε διάφορες ομάδες.</p> <p>Να ανακαλύψουν τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συνοχή και τη διάλυση μιας ομάδας.</p> <p>Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και σεβασμού των άλλων ομάδων.</p>	<p><i>Κοινωνικές ομάδες</i></p> <p>Διακρίσεις και χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων</p> <p>Λόγοι ένταξης στις κοινωνικές ομάδες</p> <p>Συνοχή και διάλυση της ομάδας (2 ώρες)</p>	<p><i>Συζήτηση για διάφορες κοινωνικές ομάδες, τα χαρακτηριστικά τους και τους λόγους ένταξης σ' αυτές (Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).</i></p> <p>Ανάλυση ομάδων από το οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον.</p> <p>Πρόσκληση εκπροσώπων κοινωνικών ομάδων στην τάξη.</p> <p>Σύγκριση πορείας δύο ομοειδών ομάδων (οικογενειών, σχολικών τάξεων, αθλητικών σωματείων κτλ.).</p>
<p>Να κατανοήσουν τα βασικά στοιχεία και τους σκοπούς της κοινωνικής οργάνωσης.</p> <p>Να αναζητήσουν τους παράγοντες που οδηγούν στην κοινωνική μεταβολή καθώς και τα αίτια και τις συνέπειές της.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν ότι η προσωπική τους πορεία εξαρτάται από τα ατομικά και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.</p>	<p><i>Κοινωνική οργάνωση και κοινωνική μεταβολή</i></p> <p>Η κοινωνική θέση</p> <p>Ο κοινωνικός ρόλος</p> <p>Οι κοινωνικοί κανόνες</p> <p>Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα</p> <p>Η κοινωνική μεταβολή (αίτια, αντιδράσεις, συνέπειες). (4 ώρες)</p>	<p><i>Μελέτη της κοινωνικής οργάνωσης και μεταβολής μέσα από τις θέσεις, τους ρόλους, τους κανόνες (Ιστορία, Θρησκευτικά, Οικιακή Οικονομία).</i></p> <p>Δημιουργία καταλόγου με βασικούς τυπικούς και άτυπους κανόνες που εφαρμόζουμε στη ζωή μας.</p> <p>Οι μαθητές επιλέγουν και υποδύονται ορισμένους ρόλους (Υπουργός, καθηγητής, μαθητής, διαιτητής, γεωργός κτλ.)</p>
<p>Να κατανοήσουν την έννοια του κοινωνικού θεσμού.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητά τους στην οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι οι θεσμοί είναι σταθεροί, αλλά δεν παραμένουν αμετάβλητοι, κι αυτό εξαρτάται από τη συμπεριφορά των ανθρώπων.</p>	<p><i>Κοινωνικοί θεσμοί</i></p> <p>Τι είναι θεσμός. Η αναγκαιότητα των θεσμών</p> <p>Λειτουργίες των θεσμών (έκδηλες, λανθάνουσες)</p> <p>Η αλλαγή των θεσμών</p> <p>Ο θεσμός της οικογένειας. (2 ώρες)</p>	<p><i>Μελέτη ενός σημαντικού θεσμού, κυρίως ως προς τη χρησιμότητα και τις λειτουργίες του (Ιστορία, Οικιακή Οικονομία, Θρησκευτικά).</i></p> <p>Καταγραφή θεσμών με τους οποίους έρχεται σε επαφή ο μαθητής σε διάστημα μιας μέρας.</p> <p>Σύνταξη Ερωτηματολογίου ή δόμηση Συνέντευξης με θέμα "Το σχολείο". Ερωτώνται πρόσωπα της προηγούμενης γενιάς που έχουν τελειώσει, το ίδιο σχολείο, (εάν αυτό είναι εφικτό), με στόχο τη διακρίβωση της αλλαγής του θεσμού του σχολείου.</p>
<p>Να γνωρίσουν το περιεχόμενο και τους σημαντικότερους φορείς κοινωνικοποίησης.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν το ρόλο της κοινωνικοποίησης και του κοινωνικού ελέγχου, στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους και της συμπεριφοράς τους.</p> <p>Να κατανοήσουν τα διάφορα είδη κοινωνικού ελέγχου και την επίδρασή τους στη συμπεριφορά του ατόμου.</p>	<p><i>Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος</i></p> <p>Έννοια και περιεχόμενο της κοινωνικοποίησης</p> <p>Φορείς κοινωνικοποίησης</p> <p>Τρόποι κοινωνικοποίησης</p> <p>Ο κοινωνικός έλεγχος</p> <p>Είδη κοινωνικού ελέγχου (4 ώρες)</p>	<p><i>Συζήτηση για τα πρόσωπα και τους φορείς που επηρεάζουν την ανάπτυξη της προσωπικότητας και τη συμπεριφορά του ατόμου (Ιστορία, Θρησκευτικά, Γλώσσα).</i></p> <p>Καταγραφή των προσώπων και φορέων με τους οποίους έρχεται σε επικοινωνία ο μαθητής σε διάστημα μιας ημέρας ή μιας εβδομάδας.</p> <p><i>Μελέτη και σχολιασμός των διαφορετικών τρόπων κοινωνικοποίησης από διάφορους φορείς μέσα από ιστορικά και λογοτεχνικά κείμενα (Ιστορία, Λογοτεχνία, Γλώσσα).</i></p>
<p>Να διακρίνουν το ατομικό από το κοινωνικό πρόβλημα.</p>	<p><i>Κοινωνικά προβλήματα</i></p>	<p>Καταγραφή διαφόρων τοπικών, εθνικών, παγκόσμιων κοινωνικών προβλημάτων.</p>

<p>Να κατανοήσουν τα αίτια και τις συνέπειες των κοινωνικών προβλημάτων.</p> <p>Να μελετήσουν δείκτες φτώχειας, ανεργίας, κατανάλωσης και να διαμορφώσουν μία ορθολογική συμπεριφορά καταναλωτή.</p> <p>Να μελετήσουν τους δείκτες τροχαίων ατυχημάτων, να διαπιστώσουν την ανάγκη τήρησης του Κ.Ο.Κ. και να εξετάσουν τις συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων.</p> <p>Να διακρίνουν τον φίλαθλο από τον οπαδό, να διαπιστώσουν την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού και να προβληματιστούν για τις συνέπειες της βίας στον αθλητισμό.</p> <p>Να αναπτύξουν δεξιότητες, επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων.</p>	<p>Προσδιορισμός και συνέπειες.</p> <p>Αίτια και αντιμετώπιση Φτώχεια, ανεργία, καταναλωτισμός-Αγωγή καταναλωτή</p> <p>Τροχαία ατυχήματα-Κυκλοφοριακή αγωγή</p> <p>Αθλητισμός και βία.</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p><i>Αξιοποίηση ταινιών, ντοκμαντέρ, Τύπου κτλ. για την παρουσίαση διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων. Αξιοποίηση λογισμικού σχετικού με τα τροχαία ατυχήματα και την κυκλοφοριακή αγωγή. Μελέτη και συσχέτιση στατιστικών στοιχείων για την φτώχεια, την ανεργία, τον καταναλωτισμό.</i></p> <p><i>(Ιστορία, Τεχνολογία, Μαθηματικά, Οικιακή Οικονομία, Θρησκευτικά).</i></p> <p>Έρευνα με ερωτηματολόγιο/ συνεντεύξεις από άτομα που έχουν πάθει τροχαίο ατύχημα (Οικιακή Οικονομία, Τεχνολογία).</p> <p>Ο αθλητισμός στο παρελθόν και στο παρόν:συγκριτική μελέτη. Συζήτηση για τον αθλητισμό και τον πρωταθλητισμό. Συγκέντρωση στοιχείων για το χρέμα που διατίθεται στον αθλητισμό (Φυσική Αγωγή, Βιολογία Ιστορία).</p> <p>Σηζήτηση/εργασία, έρευνα/ έκθεση για τις κοινωνικές και ατομικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των κινδύνων της σύγχρονης κοινωνίας από τους νέους.</p>
Το άτομο και η πολιτεία.		
<p>Να κατανοήσουν τη σχέση κοινωνίας και πολιτείας.</p> <p>Να διακρίνουν το κράτος από το έθνος.</p> <p>Να κατανοήσουν τις έννοιες πολίτης και πολιτική και την αξία της συμμετοχής του πολίτη στα κοινά.</p>	<p><i>Εισαγωγικές έννοιες</i></p> <p>Κοινωνία και πολιτεία</p> <p>Έθνος και πατρίδα</p> <p>Πολίτης και πολιτική</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p><i>Συζήτηση για τη γένεση και την πορεία του έθνους-κράτους, στην Ευρώπη, καθώς και για τη σχέση πολίτη και πολιτικής. Σύνδεση του πολίτη και της πολιτικής με την αρχαιοελληνική πόλη. (Ιστορία, Γεωγραφία).</i></p> <p>Συζήτηση για τους πολίτες άλλων κρατών που ζουν στην Ελλάδα και για τους Έλληνες που ζουν σε άλλα κράτη (Έλληνες της διασποράς).</p>
<p>Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία των πολιτευμάτων, τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους, καθώς και τους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επέδρασαν στη διαμόρφωσή τους.</p> <p>Να ξεχωρίσουν τις μορφές των πολιτευμάτων και να μάθουν ποιο είναι το πολίτευμα της Ελλάδας.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα του Συντάγματος για την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.</p> <p>Να γνωρίσουν τις βασικές αρχές του Συντάγματος και να αντιληφθούν την επίδραση που ασκούν στην καθημερινή ζωή των πολιτών.</p>	<p><i>Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα</i></p> <p>Μορφές πολιτευμάτων.</p> <p>Το πολίτευμα της Ελλάδας</p> <p>Τι είναι Σύνταγμα</p> <p>Βασικές αρχές του Συντάγματος</p> <p>Η λαϊκή κυριαρχία</p> <p>Το κράτος δικαίου</p> <p>Το κοινωνικό κράτος.</p> <p>Η διάκριση των λειτουργιών</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Συζήτηση για την πολιτεία και τα πολιτεύματα και σύγκριση πολιτευμάτων της κλασσικής Ελλάδας με σημερινά.</p> <p>Καταγραφή των πολιτευμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p> <p>Αξιοποίηση κινηματογραφικών ταινιών, ντοκμαντέρ, εντύπων κτλ. με πολιτικό περιεχόμενο για σύγκριση και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p><i>Σύγκριση βασικών άρθρων του σημερινού και παλαιότερων Συνταγμάτων (Ιστορία, Θρησκευτικά).</i></p> <p>Συζήτηση με θέμα το τελευταίο άρθρο του Συντάγματος.</p> <p>Συγκέντρωση και παρουσίαση στοιχείων σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ισότητας στο χώρο εργασίας. Αξιοποίηση επίκαιρων ειδήσεων / συμβάντων σχετικών με το σεβασμό και την παραβίαση του Συντάγματος.</p>
<p>Να συνειδητοποιήσουν τη δύναμη του εκλογικού σώματος και να γνωρίσουν βασικές αρχές της ψηφοφορίας.</p>	<p><i>Εκλογές, κόμματα, ΜΜΕ</i></p> <p>Το εκλογικό σώμα</p>	<p><i>Μελέτη διαφόρων πολιτικών θεσμών και σύγκριση διαφόρων εκλογικών αποτελεσμάτων (Ιστορία).</i></p> <p>Συζήτηση με θέμα το θεσμό των εκλογών της τάξης για το μαθητικό συμβούλιο.</p>

<p>Να συγκρίνουν τα εκλογικά συστήματα.</p> <p>Να κατανοήσουν το ρόλο των πολιτικών κομμάτων και των Μ.Μ.Ε. στη λειτουργία του πολιτεύματος.</p> <p>Να κατανοήσουν την αξία της ενεργού συμμετοχής στις πολιτικές διαδικασίες.</p>	<p>(σύνθεση, προσόντα, αρμοδιότητες).</p> <p>Η ψηφοφορία-βασικές αρχές.</p> <p>Τα εκλογικά συστήματα.</p> <p>Τα πολιτικά κόμματα</p> <p>Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.)</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>για το μαθητικό συμβούλιο.</p> <p>Έρευνα και παρουσίαση των εκλογικών συστημάτων που εφαρμόστηκαν στις εθνικές εκλογές π.χ. μετά το 1974.</p> <p>Καταγραφή, σύγκριση, ανάλυση και ερμηνεία γεγονότων από τον τύπο (π.χ. πρωτοσέλιδο, κύριο άρθρο) ή το δελτίο ειδήσεων της τηλεόρασης (π.χ. πρώτη είδηση, έκταση των ειδήσεων).</p>
<p>Να κατανοήσουν τη σημασία της διάκρισης των λειτουργιών του κράτους.</p> <p>Να γνωρίσουν τα όργανα και τις αρμοδιότητες που αντιστοιχούν στις τρεις λειτουργίες.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης για τη λειτουργία της δημοκρατίας.</p>	<p><i>Οι λειτουργίες του κράτους</i></p> <p>Η Νομοθετική λειτουργία</p> <p>Η σύνθεση της Βουλής</p> <p>Οι αρμοδιότητες της Βουλής.</p> <p>Η Εκτελεστική λειτουργία</p> <p>Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (προσόντα, αρμοδιότητες)</p> <p>Η Κυβέρνηση (διορισμός, παύση, αρμοδιότητες)</p> <p>Η Δικαστική λειτουργία.</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Παρακολούθηση συνεδρίασης της Βουλής ή Δημοτικού/Κοινοτικού Συμβουλίου και απαντήσεις σε ερωτήματα που έχουν τεθεί εκ των προτέρων.</p> <p><i>Αναπαράσταση μιας συνεδρίασης της Βουλής (Ημερήσια διάταξη, Προεδρείο, Κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι κτλ.). Γύμνασμα μαθητών στη ρητορική τέχνη, (διατύπωση των απόψεών τους με πειθώ και επιχειρήματα και με τη μη λεκτική επικοινωνία) (Ιστορία, Αρχαία Ελληνικά, Νεοελληνική Γλώσσα).</i></p>
<p>Να κατανοήσουν τον τρόπο που οι αποφάσεις της Βουλής υλοποιούνται από τη Διοίκηση.</p> <p>Να διακρίνουν την κεντρική από την τοπική διοίκηση.</p> <p>Να γνωρίσουν τους βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και να αντιληφθούν τη σημασία τους στην περιφερειακή ανάπτυξη.</p>	<p><i>Η Διοίκηση</i></p> <p>Η Διοίκηση του κράτους.</p> <p>Η Τοπική Αυτοδιοίκηση</p> <p>Α΄ Βαθμός: Δήμοι και Κοινότητες.</p> <p>Β΄ Βαθμός: Νομαρχίες.</p> <p>Γ΄ βαθμός: Περιφέρειες</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Επίδειξη και παρουσίαση συγκεκριμένων Π.Δ. και Υπ. Αποφάσεων.</p> <p>Καταγραφή των Υπουργείων και των αρμοδιοτήτων τους.</p> <p>Πρόσκληση Νομάρχη, Δημάρχου κτλ. για ενημέρωση και συζήτηση για τοπικά θέματα.</p> <p><i>Μελέτη και σύγκριση αρμοδιοτήτων Δήμου και Νομαρχίας (Ιστορία, Γεωγραφία).</i></p>
<p>Να συνειδητοποιήσουν την αντιστοιχία και αλληλοσύνδεση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των μελών της ομάδας, ανεξάρτητα από κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις.</p> <p>Να γνωρίσουν τη διάκριση των δικαιωμάτων και το περιεχόμενό τους.</p> <p>Να μπορούν να βρίσκουν στο κείμενο του Συντάγματος τα δικαιώματά τους.</p> <p>Να αξιολογούν και να βελτιώνουν την ατομική υγεία τους και υγιεινή, να εκτιμήσουν ότι η πρόληψη είναι προτιμότερη από τη θεραπεία και να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προληπτικής ιατρικής.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν στην</p>	<p><i>Δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη</i></p> <p>Αντιστοιχία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.</p> <p>Προστασία των δικαιωμάτων.</p> <p>Τα ατομικά δικαιώματα</p> <p>Η ισότητα</p> <p>Η προσωπική ελευθερία</p> <p>Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας</p> <p>Η ατομική ιδιοκτησία</p> <p>Το άσυλο κατοικίας</p> <p>Η θρησκευτική ελευθερία</p> <p>Η ελευθερία του Τύπου</p> <p>Η αναφορά στις αρχές</p> <p>Τα πολιτικά δικαιώματα</p> <p>Τα Κοινωνικά δικαιώματα.</p>	<p>Σύνταξη καταλόγου δικαιωμάτων και αντίστοιχων υποχρεώσεων.</p> <p>Μελέτη περιπτώσεων κατά τις οποίες η χρήση της τεχνολογίας μπορεί να προστατεύει ή να παραβιάζει τα δικαιώματα. Χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού.</p> <p>Θεατρικό παιχνίδι για την κατανόηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (π.χ. σύλληψη, προφυλάκιση, δίκη).</p> <p><i>Επίσκεψη μαθητών σε Κέντρο Υγείας ή ιατρού στο σχολείο και συζήτηση για θέματα πρόληψης και θεραπείας. (Οικιακή Οικονομία, Βιολογία, Φυσική Αγωγή, Ιστορία).</i></p> <p>Μελέτη περιπτώσεων ρύπανσης, καταγραφή των προβλημάτων και προτάσεις αντιμετώπισής τους.</p> <p><i>Έρευνα με ερωτηματολόγιο / συνεντεύξεις για παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (καταπατήσεις γης, οικοδόμηση αυθαιρέτων, εκπομπή ρύπων, εκροή αποβλήτων κτλ.) (Γεωγραφία, Χημεία, Βιολογία).</i></p>

<p>πρόληψη και επίλυση περιβαλλοντικών θεμάτων, και να διαπιστώσουν ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν τοπική, εθνική και παγκόσμια διάσταση.</p>	<p>Δικαίωμα της παιδείας Δικαίωμα της εργασίας Προστασία υγείας-Αγωγή υγείας Προστασία του περιβάλλοντος- Περιβαλλοντική αγωγή (6 ώρες)</p>	
Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση		
<p>Να μάθουν για την ίδρυση, την εξέλιξη, τα βασικά όργανα, τις βασικές πολιτικές της Ε.Ε. Να συνειδητοποιήσουν ότι εκτός από Έλληνες είναι και Ευρωπαίοι πολίτες με δικαιώματα και υποχρεώσεις. Να κατανοήσουν ότι η Ελλάδα συμμετέχει στην οικοδόμηση της Ε.Ε. και ως πολίτες της να επιθυμούν την ενεργό συμμετοχή τους στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.</p>	<p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ίδρυση και εξέλιξη Βασικοί θεσμοί Βασικές πολιτικές Ευρωπαίος πολίτης (5 ώρες)</p>	<p>Μελέτη και σύγκριση διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών των χωρών της Ε.Ε. (Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Ξένες Γλώσσες). Συγκέντρωση πληροφοριών για τις Συμπολιτείες στην Αρχαία Ελλάδα. Μελέτη αποσπασμάτων από την ιδρυτική συνθήκη καθώς και τη συνθήκη ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ε. Προβολή και σχολιασμός βιντεοταινιών, ντοκουμαντέρ, ψηφιακών δίσκων δεδομένης μνήμης (CD-ROM), εντύπων κτλ. με θέματα Ε.Ε.</p>
Το άτομο και η διεθνής κοινότητα		
<p>Να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση των κρατών και την ανάγκη συνεργασίας και εφαρμογής του διεθνούς δικαίου. Να κατανοήσουν τους λόγους που οδηγούν στη δημιουργία διεθνών οργανισμών και τους βασικούς σκοπούς που αυτοί επιδιώκουν. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να ευαισθητοποιηθούν για την υπεράσπισή τους. Να διαπιστώσουν τη στρατηγική θέση της Ελλάδας, την αξία του πολιτισμού της και τη σπουδαιότητα του τουρισμού και της ναυτιλίας της.</p>	<p>Η Διεθνής Κοινότητα Η διεθνής κοινότητα και το διεθνές δίκαιο. Οι Διεθνείς οργανισμοί Γενικά. Ο.Η.Ε. ΝΑΤΟ Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) Άλλοι διεθνείς οργανισμοί. Τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο. (5 ώρες)</p>	<p>Συγκριτική μελέτη δεικτών ανάπτυξης, από την έκθεση ανθρωπίνης ανάπτυξης του ΟΗΕ για διάφορες χώρες του κόσμου (Ιστορία, Γεωγραφία, Ξένες Γλώσσες). Καταγραφή των διεθνών οργανισμών στην Ελλάδα και σύγκριση με ανάλογους οργανισμούς της αρχαιότητας (π.χ. αμφικτιονίες). Προβολή και σχολιασμός βιντεοταινιών, ντοκουμαντέρ, ψηφιακών δίσκων δεδομένης μνήμης (CD-ROM), εντύπων κτλ. με σχετικά θέματα. Συγκέντρωση στοιχείων για θέματα τουρισμού, ναυτιλίας και προσκλήσεις αρμοδίων για ενημέρωση. Οργάνωση έκθεσης με φωτογραφικό και άλλο υλικό για την καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε περίοδο πολέμου</p>

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας⁴

Θέμα: Φτώχεια, ανεργία, καταναλωτισμός: Εκπόνηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών (πίνακες, διαγράμματα, εκθέσεις κ.λπ.) μετά από συγκέντρωση στοιχείων από εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία, Ε.Σ.Υ.Ε., ΟΑΕΔ κ.λπ για τη φτώχεια, την ανεργία, τον καταναλωτισμό. **Θεμελιώδεις έννοιες:** Αλληλεπίδραση, μεταβολή, Άτομο-κοινωνία, Σύστημα, Πολιτισμός κ.λπ. **Προεκτάσεις** στην Οικιακή Οικονομία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, τη Γεωγραφία, το ΣΕΠ και τη Γλώσσα.

⁴ Τα διαθεματικά αυτά σχέδια εργασίας μπορούν να συμπληρώσουν εναλλακτικά τις αναφερόμενες στο ΑΠΣ «ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες», για τις οποίες διατίθεται περίπου το 10% του διδακτικού χρόνου και ανταποκρίνονται σε όσα προτείνονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του ΔΕΠΠΣ.

Θέμα: Τροχαία ατυχήματα-κυκλοφοριακή αγωγή: Εκπόνηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών μετά από έρευνα σε επίπεδο Δήμου / Νομού / Χώρας / Ε.Ε., για τον αριθμό, τις αιτίες και τις επιπτώσεις των τροχαίων ατυχημάτων. Επιλογή και καταγραφή των σημαντικότερων κανόνων κυκλοφοριακής αγωγής (ΚΟΚ) μετά από επίσκεψη στην Τροχαία της περιοχής. Καταγραφή δεξιοτήτων και στάσεων για την πρόληψη των ατυχημάτων. **Θεμελιώδεις έννοιες:** Σύστημα, πολιτισμός, αλληλεπίδραση, επικοινωνία, προσωπικότητα. **Προεκτάσεις** στην Οικιακή Οικονομία, τα Μαθηματικά και την Τεχνολογία.

Θέμα: Ο αθλητισμός και η βία: Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με καταγραφή, ανάλυση και ερμηνεία κρουσμάτων βίας εντός και εκτός αθλητικών χώρων. Καταγραφή των επιπτώσεων της βίας στο άτομο και την κοινωνία. Συγκριτική μελέτη για τις αξίες και τους στόχους του αθλητισμού στην αρχαιότητα (ολυμπιακό ιδεώδες) και στη σύγχρονη εποχή. Καταγραφή κοινωνικών και προσωπικών δεξιοτήτων για την πρόληψη της βίας. **Θεμελιώδεις έννοιες:** Σύστημα, αλληλεπίδραση, μεταβολή, επικοινωνία, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στην Ιστορία, τη Φυσική αγωγή, τη Γλώσσα.

Θέμα: Προστασία του περιβάλλοντος, περιβαλλοντική αγωγή: Καταγραφή περιπτώσεων και των επιπτώσεων της ρύπανσης του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δήμου / Κοινότητας / Χώρας / Ε.Ε. / Κόσμου και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους. Καταγραφή ενός αριθμού διαφορετικών ειδών (φυτών, ζώων, προϊόντων κ.λπ.) που έχουν σχέση απόλυτης αλληλεξάρτησης μεταξύ τους και με το περιβάλλον. **Θεμελιώδεις έννοιες:** Σύστημα, αλληλεπίδραση, μεταβολή, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Γεωγραφία, την Τεχνολογία, τη Βιολογία, την Ιστορία, τη Γλώσσα.

3. Διδακτική Μεθοδολογία

Στην αρχή του σχολικού έτους ο καθηγητής κάνει ετήσιο και μηνιαίο προγραμματισμό της διδακτέας ύλης. Επισημαίνεται ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει. Είναι συνεργάτης και διευκολυντής της ομάδας / τάξης. Ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία της μάθησης και προσπαθεί να αναπτύξει όλα τα είδη νοημοσύνης (γλωσσική, μαθηματική, συναισθηματική κτλ.) των μαθητών. Επίσης, η διαρκής σύνδεση θεωρίας και πράξης είναι απαραίτητη γιατί κινητοποιεί τον μαθητή, τον κάνει να έχει ενδιαφέρον και να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Ειδικότερα, οι βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα είναι:

Η μαθητοκεντρική και εξατομικευμένη διδασκαλία με στόχο την ενεργοποίηση και συμμετοχή του μαθητή. Να μάθει ο μαθητής πώς να μαθαίνει.

Η διαθεματική / διεπιστημονική προσέγγιση με στόχο τη συνολική αντίληψη του αντικειμένου και της πραγματικότητας.

Η μικρότερη έμφαση στο περιεχόμενο και η μεγαλύτερη έμφαση στη διαδικασία με στόχο την ανάπτυξη της αναλυτικής και συνθετικής ικανότητας και της κριτικής σκέψης.

Τα παιχνίδια ρόλων και η δραματοποίηση, δηλαδή η βιωματική προσέγγιση με στόχο την καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας.

Η άσκηση των μαθητών στην παρατήρηση, περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία ενός κοινωνικοπολιτικού φαινομένου, θεσμού κτλ.

Η έρευνα με ερωτηματολόγιο, συνεντεύξεις κτλ., για τη διερεύνηση ενός ζητήματος τοπικού, εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος, καθώς και η εύρεση και διατύπωση λύσεων για την αντιμετώπισή του.

Η διοργάνωση ομαδικών συζητήσεων, συζητήσεων στρογγυλής τράπεζας, για διάφορα επίκαιρα κοινωνικο-πολιτικά θέματα, που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, με στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν ικανότητες ομιλίας / έκφρασης, ακρόασης, διαλόγου, επιχειρηματολογίας, διαχείρισης και επίλυσης προβλημάτων, ανάληψης ευθυνών.

Η μελέτη πηγών με στόχο την ενεργοποίηση του μαθητή και την ιστορική και συγκριτική προσέγγιση της γνώσης.

Η χρήση των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας (αφήγηση, ερωταποκρίσεις, χρήση σχολικού εγχειριδίου και βοηθημάτων, εργασίες μαθητών κτλ.).

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω προσεγγίσεις δεν είναι περιοριστικές. Κάθε εκπαιδευτικός, ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε ενότητας, μπορεί να εφαρμόσει όποιες μεθόδους κρίνει προσφορότερες, αρκεί να αφήσει τη φαντασία του ελεύθερη, έχοντας ως οδηγό το στόχο του μαθήματος.

4. Αξιολόγηση

Έχοντας υπόψη τις μορφές και τις βασικές αρχές αξιολόγησης, οι τρόποι αξιολόγησης που κρίνονται καταλληλότεροι είναι οι εξής:

Η προφορική εξέταση. Γίνεται συνήθως με ερωτήσεις που χρειάζονται σύντομη, ελεύθερη απάντηση.

Η γραπτή εξέταση. Χρησιμοποιείται ποικιλία ερωτήσεων, όπως ελεύθερης ανάπτυξης, κλειστού ή αντικειμενικού τύπου κτλ.

Οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες. Δίνονται εργασίες είτε ατομικές είτε ομαδικές για διάφορα, συνήθως επίκαιρα, κοινωνικο - πολιτικά ζητήματα.

Ατομικός Φάκελος Εργασιών του μαθητή. Περιλαμβάνει εργασίες και δραστηριότητες του μαθητή.

Η αυτοαξιολόγηση του μαθητή. Ζητείται από το μαθητή να αξιολογήσει την συμμετοχή του στο μάθημα, τις εργασίες του, την προφορική ή γραπτή εξέτασή του, με τρόπο αντικειμενικό, χωρίς υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση.

5. Διδακτικό Υλικό

Το βιβλίο και το τετράδιο ασκήσεων του μαθητή.

Τα παραδοσιακά εποπτικά μέσα διδασκαλίας (πίνακας, διαφάνειες, slides κτλ.).

Οι νέες τεχνολογίες (εκπαιδευτική τηλεόραση, βίντεο, εκπαιδευτικό λογισμικό κτλ.).

Το επίκαιρο έντυπο υλικό (εφημερίδες, περιοδικά, αφίσες κτλ.).

Οι πίνακες, τα διαγράμματα, τα στατιστικά δεδομένα κτλ. που υπάρχουν στο σχολικό βιβλίο ή σε άλλο έντυπο υλικό.
Οι επισκέψεις σε χώρους και θεσμούς (Βουλή, Δήμος, Κοινότητα, Διεθνής Οργανισμός κτλ.) για να τους γνωρίσουν άμεσα οι μαθητές και να ενημερωθούν για την οργάνωση και λειτουργία τους.